Туркистон бир, ватан бир

Туркистон

Ёшларнинг ижтимоий-сиёсий газетаси

1993 йил 26 июнь • Шанба • № 73 (14101) ترکستان TURKİSTAN Нархи 10 сўм.

Шу сонга хабар

БОЛАЛАРГА СОВҒА

Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов илгари ўзига совға қилинган отни А. П. Хлебушкина раҳбарлигидаги 22-болалар уйи тарбияланувчиларига совға қилди. Болалар совғани мамнуният билан қабул қилишди.

КЎНГЛИНГИЗ ТЎҚ БЎЛСИН

Миллий Хавфсизлик хизмати қошидаги пойтахт чегара қўшинлари ўқув отрядида чақирилувчиларни курсантликка қабул қилиш маросими бўлди. Бу ерда республикамизнинг жанубига, денгиз чегарачилари сафига мутахассислар тайёрланади. Тантанали маросимга чақирилувчиларнинг ота-оналари ҳам таклиф қилиндилар. Улар учун очиқ эшиклар соати уюштирилди. Ота-оналар фарзандларининг қандай шароитда ўқиётганликларини, яшаш-туришларини ўз кўзлари билан кўрдилар.

Улар курсантликка қабул қилинган фарзандларидан кўнгиллари тўқ, хотиржам бўлиб қайтдилар.

ХОРИЖИЙ ТИЛ КЎРИК-ТАНЛОВИ

Андижон вилояти ўрта мактаб ўқувчилари ўртасида «Ким хорижий тилларда эркин сўзлаша олади?» мавзусида кўрик-танлов бўлиб ўтди.

Инглиз, француз, немис тилларида бемалол сўзлашиб, ёд олинган матнларни ифодали ўқигани ва саволларга тез ва тўғри жавоб бергани учун ҳакамлар ҳайъати Булоқбоши, Марҳамат ҳамда Жалолқудуқ туман ўқувчиларини кўрик-танлов ғолиби деб топди.

ШОЛИ НАВИ КЎПАЯДИ

Республика шоличилик илмий-тадқиқот институтининг Андижон бўлими мутахассислари Фарғона водийси деҳқонлари билан биргаликда девзира гуручнинг 9 хилини аниқлади. Шулардан кенг тарқалгани ва серҳосили оқ ҳамда қизил қилтириқ навидир. Бу нав эртапишарлиги билан ажралиб туради.

Ўтган йили мазкур бўлим меҳнат жамоаси пахтадан кам ҳосил бераётган шўрҳок ерларга шолининг «Авангард», «Лазурний», «Ўзрос-713» навларини экиб, гектаридан ўртача 40 центнердан ҳосил йиғиб олган эди.

Шолининг янги навларини яратиш борасидаги изланиш давом этмоқда.

ҚУРОЛЛИ КУЧЛАРИМИЗ ТЕНГДОШИ

Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирлигининг марказий нашри — Ўзбекистон Қуролли Кучларининг газетаси — «Ватанпарвар»нинг илк сони чиққанига бир йил тўлди. Шу қисқа вақт мобайнида рўзнома мустақил республикамиз Қуролли Кучларининг ташкил топиши ва шаклланиши жараёнини акс эттирувчи ўзига хос кўзгу бўлиб қолди. Унда ёшларни ҳарбий хизматга тайёрлаш, ҳарбий жамоаларнинг ҳаёти ва жанговар ўқуви мунтазам ёритилмоқда.

«Туркистон» ва ЎзА мухбирлари.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАТБУОТ ВА ОММАВИЙ АХБОРОТ ВОСИТАЛАРИ ХОДИМЛАРИ КУНИНИ БЕЛГИЛАШ ТЎҒРИСИДА

Матбуот ва оммавий ахборот воситаларининг давлат истиқлол ғояларини тарғиб этиш, янги демократик жамият қуриш, аҳолини ватанга садоқат руҳида тарбиялаш борасидаги хизматларини эътироф этиб, шунингдек, журналистлар жамоалари, адиблар, олимлар ва кенг жамоатчиликнинг кўплаб таклифларини инобатга олиб:

1. Республика Матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимлари куни этиб 27 июнь белгилансин.

2. Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 82-моддасига мувофиқ ушбу масала Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашига киритилсин.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти

И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1993 йил 24 июнь.

Байрамингиз қутлуғ бўлсин, азиз ҳамкасблар!

ЭРТАГА МАТБУОТ ВА ОММАВИЙ АХБОРОТ ВОСИТАЛАРИ ХОДИМЛАРИ КУНИ

БУГУН СОАТ 17 ДА ПОЙТАХТИМИЗДАГИ АЛИШЕР НАВОИЙ НОМИДАГИ ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА МАТБУОТ ВА ОММАВИЙ АХБОРОТ ВОСИТАЛАРИ ХОДИМЛАРИ КУНИГА БАҒИШЛАНГАН ТАНТАНАЛИ ЙИҒИЛИШ БЎЛАДИ.

ҚУТЛОВ

27 июнь — Ўзбекистон Республикаси Президенти И. Каримовнинг Фармонига кўра миллий матбуот куни деб эълон қилингани бизни ҳам жуда тўлқинлантириб юборди. Чунки биз ёшлар тарбияси билан шуғулланишдек ўз фаолиятимизни матбуотсиз тасаввур қилолмаймиз.

Фурсатдан фойдаланиб, барча матбуот ходимларини, заҳматкаш журналистларни, ёшлар матбуоти вакилларини ушбу қутлуғ байрам билан чин дилдан муборакбод этамиз.

Қаламингиз чарҳланаверсин азиз дўстлар!

ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАР ИТТИФОҚИ МАРКАЗИЙ ҚЎМИТАСИ.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарори

1993 ЙИЛ 1 ИЮЛДАН БОШЛАБ ҚАЛАМ ҲАҚИ, САҲНАЛАШТИРИШ ВА ИЖРОЧИЛИК ҲАҚИ СТАВКАЛАРИ ҲАМДА МИҚДОРЛАРИНИ ОШИРИШ ҲАҚИДА

Ижодкорлик жараёнини рағбатлантириш ва кучайтириш, чинакам халқ анъаналарини, маънавий-ахлоқий анъаналарни тиклаш ва янада ривожлантириш, умумбашарий қадриятларни қарор топтиришга хизмат қиладиган юксак бадиий асарлар яратишни рағбатлантириш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси қарор қилди:

1. Республика вазирликлари, идоралари, ижодий уюшмалари ва жамоат ташкилотларининг Ўзбекистон ССР Вазирлар Кенгаши 1978 йил 8 февралда қабул қилган 68-сонли қарор билан кино соҳасида белгиланган ҳамда республика Вазирлар Маҳкамасининг 1992 йил 1 апрелда қабул қилган 158-сонли қарор билан адабиёт, санъат, архитектура, телевидение, радио ва журналистика соҳаларида белгиланган муаллиф қалам ҳақи, саҳналаштириш ва ижрочилик ҳақи рўйхатининг амалдаги ставкаларини 1993 йил 1 июлдан бошлаб ошириш тўғрисидаги таклифлари иловага мувофиқ қабул қилинсин.*

Бундан буён қалам ҳақи миқдори ва фондлари белгилаб қўйиладиган энг кам миқдордаги иш ҳақига мутаносиб равишда кўпайиб боради, деб белгилаб қўйилсин.

2. Вазирликлар, идоралар, ижодий уюшмалар ҳамда республика бюджетидан пул билан таъминланадиган бошқа манфаатдор ташкилотлар икки ҳафта муддатда Молия вазирлигига шу йилнинг 1 июлидан бошлаб 1993 йилнинг охиригача қалам ҳақини кўпайтириш билан боғлиқ харажатларни қоплаш учун зарур миқдорда қўшимча маблағ ажратиш тўғрисидаги ҳисоб-китобларни тақдим этсинлар.

3. Молия вазирлиги Ўзбекистон Республика муаллифлик ҳуқуқлари агентлиги, Маданият ишлари вазирлиги, Давлат матбуот комитети, Давлат телекўрсатув ва радиоэшиттириш компанияси, Давлат кинокомпанияси, Миллий ахборот агентлиги, Ёзувчилар уюшмаси ва бошқа манфаатдор ташкилотлар билан биргаликда бир ой муддатда мазкур қарорнинг 1-бандига мувофиқ қалам ҳақи тўлаш тартиби тўғрисидаги меъёрий ҳужжатларни ишлаб чиқсинлар ва Вазирлар Маҳкамасига тақдим этсинлар.

4. Қуйидагилар ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин:

Ўзбекистон ССР Вазирлар Кенгашининг 1978 йил 8 февралдаги 68-сонли қарорининг муаллиф қалам ҳақи ставкалари ва миқдорлари қисми;

Ўзбекистон ССР Вазирлар Кенгашининг 1988 йил 16 ноябрдаги 428-сонли қарорининг а, б, в, г, д бўлимларида ва 2-сонли иловада белгиланган муаллиф қалам ҳақи ставкалари ва миқдорлари қисми;

Вазирлар Маҳкамасининг 1992 йил 1 апрелдаги 158-сон қарори.

5. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш ижтимоий масалалар, фан ва маданият бўлими зиммасига юклатилсин.

Вазирлар Маҳкамасининг Раиси И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1993 йил 23 июнь.

* — Ушбу қарорга илова Ўзбекистон Республикаси ҳукумати қарорлари тўпламида эълон қилинади.

ҲАҚИҚАТ ЮЗАГА ЧИҚДИ

27 июнь — ўзбек миллий матбуоти ва ахборот ходимлари байрами куни деб эълон қилиниши айни муддао бўлди. Бу — ўз мустақиллигига эришган, истиқлол йўлидан дадил бораётган Ўзбекистонимиз, ўзлигини тобора англаб бораётган халқимиз ҳаётида, тарихида ниҳоятда улкан воқеадир. Негаки, тарихимизда биринчи бор ўз миллий матбуот кунимизга эга бўлдик. Минг шукрки, ҳақиқат юзага чиқди. Бу борада соғлом ақл ғалаба қилди — ўлкамизда илк бор нашр этилган илғор тараққийпарвар газета — «Тараққий» чиққан кун — 1906 йил 14 (27) июнь куни ўзбек миллий матбуоти куни деб эълон қилинди.

Президентимиз Ислом Каримов фармон чиқарди. Буни биз журналистларга кўрсатилган катта ғамхўрлик деб биламиз. «Тараққий»да кўтарилган илғор умуминсоний ғоялар, истиқлол масалалари Ўзбекистонимизнинг шу кунги ҳаёти, ижтимоий муаммолари билан ҳамоҳангдир. Шунинг учун ҳам Ўзбекистон матбуотчилари ва ахборот воситалари ходимлари бу кунни байрам қилар эканлар, ўзларининг ижодий куч-ғайратларини, юракдан чиққан сўзларини жонажон юртимизнинг янада тараққий этиши учун, халқимизнинг бахти ва равнақи учун сарф этадилар, деб ишонамиз.

Мухтор ХУДОЙҚУЛОВ,
Тошкент Давлат университети журналистика факультетининг доценти, филология фанлари номзоди.

Сўз журналистларга

МИНГ РАҲМАТ!

Ҳозирги бозор иқтисоди шароитида тижоратчилару, савдогарларни билмадиму, айниқса зиёлиларга, шу жумладан, ижод аҳли бўлмиш журналистларга кун кечириш, оила тебратиш ниҳоятда мушкуллиги ана шу соҳада меҳнат қилаётганларнинг ўзигагина маълум. Ойликдан-ойликгача кўз тикиб яшаётган ижодкорларнинг орзуси амалга ошди. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг Раиси, халқимизнинг ҳақиқий ҳимоячиси, ҳурматли Президентимиз Ислом Каримовнинг шахсан ташаббуси билан ижод аҳлини ижтимоий ҳимоя қилиш мақсадида 1993 йил 1 июлдан бошлаб қалам ҳақи, саҳналаштириш ва ижрочилик ҳақи ставкалари ва миқдорларини ошириш ҳақидаги қарори биз журналистларда чуқур миннатдорчилик ҳиссини уйғотди. Оталарча қилинган бу ғамхўрлик учун Президентимизга, мустақил мамлакатимиз раҳбариятига чин юракдан миннатдорчилик изҳор қиламиз.

Зиёвуддин ОРТИҚХЎЖАЕВ,
журналист.

ЮЗ БОРА ЭШИТГАНДАН...

Ҳа, бир марта кўрган афзал. Ишонмасангиз бориб кўринг. Ҳайратга тушасиз. Уч қаватлик музлатгичдан тортиб то суваракни зарарсиз йўқотадиган сепгичгача «Мустафа Невзат» фирмасида ишлаб чиқилган ноёб дори-дармонлар, ҳар қандай аёл орзу қилган уй-рўзғор буюмлари муҳайё. Фақат кўрмоқ бору, олмоқ йўқ. Гап кўргазма ҳақида кетаётганини англагандирсиз.

Ўзбекистон Республикаси Ташқи иқтисодий алоқалар вазирлиги уюштирган 2-Туркия Савдо-саноати кўргазмаси 27 июнга қадар давом этади.

БОЛАЛАР КАМОЛ ТОПСИН ДЕБ

Ўзбекистон Халқ таълими вазирлиги қошидаги республика ўқувчилар саройи шу кунларда болалар билан гавжум. Бу ерда ташкилий-услубият, амалий ва тасвирий санъат, нафосат ҳамда фан ва техника бўлимлари ишлаб турибди. Тўгаракларга 4 мингдан кўпроқ бола қатнамоқда. «Нафосат» бўлими таркибидаги «Чаман», «Юлдуз», «Ғунча», «Қуёшча», «Парвоз», «Бойчечак» сингари дасталар шаҳар ташқарисидаги оромгоҳларда бўлиб, санъати билан тенгдошларини хушнуд этмоқда.

Саройда шаҳар ҳамда шаҳар атрофидаги оромгоҳлар учун ҳафтада икки марта очиқ эшиклар куни, шунингдек, иқтидорли болалар слётини ўтказиш анъана бўлиб қолди. Дўппи тикиш, сандиқсозлик тўгараклари ташкил этилаётир.

— Ҳозир кўпгина болалар саройлари пулли хизматга ўтди, — дейди сарой директорининг ўринбосари Дилором Хўжаева. — Лекин биз бу йўлдан бормоқчи эмасмиз. Иқтисодий қийинчиликларга қарамай, болаларга бепул хизмат қиляпмиз.

(ЎзА мухбири).

Дилдан суҳбат

ЭЛ МУЛКИ-МУҚАДДАС

Аввал хабар берганимиздек Республика Давлат божхона қўмитасининг Раиси, милиция генерал-майори Урайимжон Абдуғаниев билан «Туркистон» муштарийлари ўртасида қўнғироқ орқали мулоқот бўлиб ўтди. Шуни ҳам айтиб ўтиш керакки, ўта чаноқ газетхонлар ҳатто бир-икки кун олдин таҳририятимизга сим қоқа бошлашганди. Гапни чўзиб нима қилдик, яхшиси суҳбатнинг матни билан ўзингиз танишиб хулоса чиқаринг.

— Алло, «Дилдан суҳбат»ми!

— Худди шундай.

— Собир Раҳимов тумани Абдужабборов номидаги маҳалла қўмитаси раиси Набижон Жўрабоевман, раисга саволим бор эди.

— Марҳамат бераверинг, Абдуғаниев сизни эшитади.

— Урайимжон ака, жасоратларингизга қойилман. Халқ учун қилаётган хайрли ишларингиз бизга маъқул. Аммо нима учун катта миқдорда товар-моддий бойликларни олиб чиқиб кетаётган раҳбарларнинг номини айтмайсизлар. Ёки улардан қўрқасизларми!

— Аввалламбор шаънимизга айтган илиқ сўзлар учун раҳмат. Саволингизга келсак, тўғри, катта миқдордаги товар-моддий бойликларни ҳақиқатан ҳам турли лавозимларни эгаллаб ўтирган баъзи бировлар жўнатиб юборишмоқда.

Таҳлиллар шуни кўрсатмоқдаки, ташқи савдодаги қонунбузарликлар иқтисодиётимизга таҳдид соларли қамровларга етиб бормоқда. Деярли ҳар куни ўзимиз учун сув билан ҳаводек зарур бўлган материал ва хом ашёлар катта миқдорда айрим давлат қўшма ва кичик корхоналар мутасаддилари ёрдамида қонунга хилоф равишда бошқа давлатларга олиб кетилаётгани фош этилмоқда.

Бир-иккита мисол келтираман.

Кўпгина корхона, ташкилотларнинг раҳбарлари ўз маҳсулотларини четга чиқаришга рухсат сўраб Давлат божхона қўмитасини ҳар хил хатларга кўмиб ташлашади. Бож тўлаш шарти билан рухсатномани қўлга киритгач, айрим раҳбарлар ҳеч кечикмай ўзларининг ноқонуний ҳатти-ҳаракатларини «ҳаётга тадбиқ этиш»ни бошлаб юборишади. «Агробанк» қўшма корхонасининг директор ўринбосари ўрток Н. Черкин ҳам шундай кишилардан экан.

Термиз» станциясидаги икки цистернанинг ҳужжатлари текширилганида юк Фарғонадаги «Нефтеоргсинтез» ташкилотидан Тожикистон Республикасининг Калинин номидаги нефтебазасига жўнатилаётгани ёзилганди. Лекин кейинги чуқур ва синчковлик билан олиб борилган текширувлар шуни кўрсатдики, умумий қиймати 10 миллион 71 минг 989 сўмлик 111 тонна дизель ёнилғиси қалбаки ҳужжатлар билан Душанбедаги «Союз—Сигма» фирмасига жўнатилаётган экан.

Республика Президентининг Фармонига мувофиқ шаҳар ва қишлоқларимизни тўла тоза ичимлик суви ва табиий газ билан таъминлаш қизғин олиб борилаётган бир пайтда эл-юрт, Ватан ҳис-туйғуларидан бенасиб кишилар айни кунда тақчил бўлиб турган темир қувурларни четга ноқонуний равишда жўнатиш билан машғуллар. Бекобод шаҳридаги «Энергия» давлат кичик корхонаси директори ўринбосари В. Ким наҳотки, 20 тонна турли ўлчамдаги қувурларнинг Ўзбекистонда ҳам бозори чаққон эканлигини билмаса? Тожикистон Республикаси томон «сафарга чиққан» салкам 4 миллион сўмлик халқ мулки ўзимизга қолдирилди.

Бундай нафси ҳакалак отган айрим раҳбарлар афсуски, бармоқ билан санарли эмас. Беш ой мобайнида товар-моддий бойликларни олиб чиқиб кетиш тартибинң бузганлиги учун 8135 шахсга маъмурий жазо қўлланилди. Уларнинг 276 нафари турли хил лавозимларни эгаллаб ўтирган «халқпарвар» мансабдорлардир.

— Урайимжон ака, менинг фикримча, улар барибир тегишли жазосини олишмаяпти...!

— Гапингизга тушундим. Бизнинг қонунларимизда бунга йўл қўйилмайди. Кўплаб қонунбузарликларнинг замирида жиноят аломатларининг борлиги аниқланиб, фақат шу йилнинг тўрт ойи мобайнида Давлат божхона қўмитаси томонидан қонун асосида чора кўриш учун 446 та материал ҳуқуқ тартибот идораларига жўнатилди. Уларнинг 105 таси бўйича жиноий иш қўзғатилди.

— Республика радиосидан Анвар Абдуваливман.

— Эшитамиз сизни Анваржон.

— Аэропортдаги ходимларингизнинг таркиби ҳақида гапириб берсангиз! Аэропортдаги ходимларнинг ... фоизи маҳаллий миллат фарзандлари. Бизнинг мақсадимиз республикамизга кириб келаётган меҳмонларни шарқона илиқ табассум билан «Ассалому-алайкум» дея кутиб олишига эришиш.

— Яна бир нарса. Узун-қулоқ гапларга қараганда республикамиздан катта миқдорда маҳсулотлар олиб чиқиб кетилаётган экан. Биз аэропортдан репортажлар уюштирсак ҳеч ким қаршилик қилмайдими!

— Анваржон, мен ҳалигача бирон-бир журналистнинг йўлини тўсганим йўқ. Қайтанга уларнинг ҳар бирига қўлимдан келган ёрдамни бераман. Ишимизни яхши ёритганларни моддий рағбатлантиряпмиз ҳам.

— Мен Чимкент вилоятининг Сайрам туманидан Раҳмат Мухторовман. Ўзбекнинг нимаси кўп тўй маъракаси кўп. Совға-салом сифатида қуруқ қўл билан кирмаслик учун ул бул олиб боргимиз келади. Ҳозирги пайтда Қозоғистон ўзи бир мамлакат, Ўзбекистон ўзи бир мамлакат. Бирон бир гилам ва шунга ўхшаган нарса олсак ходимларингиз тортиб олиб қўймайдими!

— Раҳматжон биз бир вақтлар сўзлаб берсангиз!

— Анваржон, охирги пайтда аэропортда қачон бўлгансиз?

— Адашмасам икки ой бўлди-ёв.

— Тўғри, икки-уч ой олдин у ердаги ходимларимизнинг саксон фоизи ўзга миллат вакиллари эди. Ҳозир эса олтлари ҳаммамиз бир буюк давлатга қараганмиз. Худога шукрки бой тарихга эгамиз. Буюк алломаларимиз билан ҳар қанча фахрлансак арзийди. Ҳамдўстликдаги қўшни давлатларда яшовчи туркий халқларнинг бир-бирига чатишиб кетганлиги бунга гувоҳ. Саволингизга келсак ука, ҳақиқатан ҳам тўйга ул-бул олиб бормоқчи бўлсангиз олдиндан бизга мурожаат этинг. Вилоят божхона бошқармаларига ёки Давлат божхона қўмитасига. Тўёна меъёрида бўлгани маъқул. Олиб кетилаётган мол рухсати бўлмасдан, ҳужжатсиз бўлса давлат фойдасига мусодара қилинади.

— Уйчидан безовта қиляпмиз... 33-95-97 телефоними!

— Худди шундай.

— Беш олти хонадон карам етиштирган эдик. Уни Россияга олиб бориб сотсак бўладими. Умуман деҳқон ўзи етиштирган маҳсулотни сотиши учун нима қилиши керак!

— Ҳар бир деҳқон пешона тери эвазига етиштирган маҳсулотни қимматроқ сотсам дейди. Ўзбек деҳқонларининг қуёшда товланиб пишган тилла ранг узум, олмасига, тилими тилни ёрадиган қовун-тарвузига ўзга юртларда талаб катта. Деҳқон маҳсулотини республикадан ташқарига чиқариб сотиш учун вилоят ҳокимиятида шу масала билан шуғулланадиган комиссияга мурожаат этиши лозим. У ердан тегишли ҳужжатни олгач кўрсатилган божни тўлаб, ўзи истиқомат қилаётган божхона бошқармасига мурожаат қилиши лозим. Божхонадан рухсат берилгач хоҳлаган мамлакатига олиб бориб сотаверади.

— Мен Очил Бобобековман — қишлоқ хўжалиги вазирлигининг тафтиш бошқармасидан. Кеча вазирлик йиғилишида ноқонуний равишда товар-моддий бойликларни четга чиқариб юбораётган ходимларимиз тўғрисида гап бўлди. Сиздан аниқ далил-маълумотларни олсак бўладими!

— Истаган пайтда келаверинг, бу ишда сизга ёрдам берамиз.

— Қорақалпоғистоннинг Шуманай туманидан Шомурод Ражаповман. Яқинда газетада ўқиб қолдим, Термизда катта миқдорда гиёвандлик моддаларини ушлабсизлар. Айтинг-чи, уларни нима қиласизлар!

— Шуни айтиб ўтиш керакки, мусодара этилган маҳсулотлар бир неча турга бўлинади. Шунингдек, уларни омборларга топшириш, савдо қилиш тартиби ҳам турлича.

(Давоми 2-бетда).

Ҳорманг энди, «Мистер гудбай»

Ўзбекистоннинг чегара дарвозалари жаҳонга очилиб унидан истаган киши кириб чиқа бошлади. Ўзимиз ҳам истаган манзилимизга бориб келиш имкониятига эга бўлдик. Бу яхши албатта. Лекин бу имкониятдан ҳар ким ҳар хил фойдаланади. Кимдир хориждан тайёр маҳсулот келтириб сотишни ўйлайди. Кимлардир хорижликларни ишлаб чиқариши, технологияси қизиқтиради. Айни шу вазиятда биз юқорида тилга олган одамларнинг иккинчи тоифасини маъқуллаш керак. Чунки, олиб сотарлик билан ривожланиб бўлмаслигини ҳаммамизга аён. Бу йўл билан тўрт-беш сўм бойлик орттириш мумкиндир. Лекин давлатни, миллатни кўтариб бўлмайди.

Хорижликлар билан ҳамкорлик эса бошқа гап. Ҳар ҳолда ривожланган мамлакатлар технологиясига ишланади. Уларнинг мутахассислари билан маслаҳатлашилади. Ҳали хориждан кўп нарса ўрганишимиз керак эканлигини яширишнинг нима ҳожати бор. Ота-боболаримиз ҳам айтишган-ку, сўраб ўрганган олим, уялиб сўрамаган ўзига золим, деб. Тўғри, бундан бир неча йил олдин хорижликлар билан қўшма корхона тузаман деган одамни кўрсак, ўзимиз ҳам ишонмасдик. Мана бугунга келиб республикамизда ана шундай корхоналардан бир қанчаси фаолият кўрсатмоқда. Ва аксарияти бизнинг давлатимиз учун кутилган натижаларни бермоқда.

Сиз кўриб турган ушбу суратлар Наманган шаҳридаги Ўзбекистон — Канада ҳамкорлигида ташкил этилган «Мистер гудбай» фирмаси фаолиятидан ҳикоя қилади. Ушбу фирма 1991 йили Наманганда иш бошлаган эди. Наманган тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмасининг кичикина бир цехига жойлашган бу фирмада ҳар ойи 60 минг донадан ортиқроқ жаҳон талабларига жавоб бера оладиган даражадаги сифатли кўйлаклар ишлаб чиқарилмоқда. Тайёр маҳсулотларнинг асосий қисми, албатта, республикамизнинг турли вилоятлари дўкон пештахталаридан жой олмоқда, «Мистер гудбай»нинг маҳсулотларига нафақат ўзимизда, хорижда ҳам харидорлар кўп бўлаётир. Яқинда фирма ўз маҳсулотларидан 177 минг долларга хорижи мамлакатлардан бирига сотди. Яна олмоқчи бўлганлар ҳам йўқ эмас.

Ушбу жараёнда бизни энг қувонтирган нарса шу бўлдики, биз фаолиятини тилга олган фирмада асосан маҳаллий мутахассислар ишлашади. Суратларни кўздан кечирсангиз ўзингиз ҳам бунга ишонч ҳосил қиласиз.

СУРАТЛАРДА: илғор тикувчи Феруза Камолова; бош ҳисобчи Жамолиддин Воҳидов тикувчилар билан; Наманган шаҳар Ёшлар Иттифоқи қўмитаси саркотиби Ибодулла Жабборнинг цех ишчилари билан суҳбатлашиш жараёнлари акс эттирилган.

Аъзамжон МИРЗАЖОН суратлари.
«Туркистон» мухбири.

Қарор ижроси билан кучли

Футбол ўйнайсизми, марҳамат!

Ўзбекистон Республикасида футболни ривожлантириш жамғармаси тузилди. Давлат физкультура ва спорт қўмитаси билан республика Футбол федерацияси ҳузурида бу жамоат ташкилотининг пайдо бўлиши табиийдир. Ўзбекистон ҳукумати одамлар саломатлигини мустаҳкамлашнинг ишончли воситаси бўлмиш, энг оммавий спорт турларидан бири — футбол тўғрисида алоҳида ғамхўрлик қилмоқда. Шу тариқа Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Футболни янада ривожлантириш тадбирлари тўғрисида»ги қарорининг яна бир банди бажарилди.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси, Давлат физкультура ва спорт қўмитаси, Футбол федерацияси, Қишлоқ хўжалиги вазирлиги, «Ўзбек ип-газлама машинасозлиги» давлат концерни, «Ўздавлатнефтьмаҳсулот» бирлашмаси, «Тошкент трактор заводи» ишлаб чиқариш бирлашмаси ва Чкалов номидаги авиация ишлаб чиқариш бирлашмаси жамғарма муассислари бўлдилар. Бу жамоалар жамғармага ўтказган маблағларини биринчи бўлиб расмийлаштирдилар.

Бу рўйхат яна давом этаверади, чунки, республикамизда футбол ихлосмандлари жуда кўп. Жамғарма низомида айтилганидек, республикамиздаги яшовчилар ҳам, хорижий фуқаролар ҳам муассислар қаторига қўшилишлари ва ҳомийлик қилишлари мумкин. «Ўрта Осиё кабель» ишлаб чиқариш бирлашмаси ва «Совпластитал» қўшма корхонаси ҳар бири ихтиёрий равишда 10 миллион сўму 5 минг доллар ажратгани бунинг яққол далилидир.

Жамғармани пул-буюм ва спорт лотереяларини сотишдан, ўқув-машқ базаларини ижарага беришдан ва ўйингоҳларда халқаро мусобақалар, байрамлар, бошқа турдаги спорт ва соғломлаштириш тадбирларини ўтказишдан тушадиган маблағлар ҳисобига тўлдириб бориш режалаштирилмоқда.

Бу маблағлар республикада футболни ривожлантириш миллий дастурини пул билан таъминлашга, терма командаларни жаҳон ва Осиё биринчилигига, олимпиадаларга, бошқа халқаро мусобақаларга тайёрлашга сарфланади. Футбол касбини ва оммавий футболни ҳозирги вақтда илмий-услубий ва тадқиқот ишларисиз тасаввур қилиб бўлмайди, ана шундай ишларга жамғарма ҳисобидан моддий ёрдам берилади. Жамғарма футбол клубларига, болалар ва ўсмирлар спорт мактабларига, болалар уйлари ва интернат уйларига берадиган мададни ҳам унутмаслик керак. Хуллас, футбол ўйнашни хоҳлайсизми, марҳамат!

Жамғарма янги ўйингоҳлар, ўқув машқ марказлари қуришга, эскиларини таъмирлашга, спорт базаларини техникавий воситалар билан жиҳозлашга кўп миқдорда пул ажратади.

Андижон, Самарқанд ва Фарғонада ҳам жамғарманинг вилоят бўлимлари ташкил этилди.

Ўзбекистон Республикаси Бош вазири Абдулҳошим Муталов футболни ривожлантириш жамғармасининг президенти этиб сайланди.

(ЎзА мухбири).

МУРУВВАТ ДИЛНИ ПОКЛАЙДИ

Ўзбекистонда хизмат кўрсатган ўқитувчи, меҳнат фахрийси Маматқул Давидов ажойиб ташаббус билан чиқди. У нафақа пулини Бўз туманидаги 15-ўрта мактабнинг аълочи ўқувчиларига мукофот тариқасида бўлиб беришга қарор қилди. Кекса ўқитувчи янги ўқув йилида ҳам ёшларнинг пухта илм олишига, намунали хулққа эга бўлишига қўлидан келганича ҳисса қўшиш ниятида.

* * *

Андижондаги «Темур» ҳиссадорлик жамияти меҳнат жамоаси олган даромадидан ночор оилалар, қаровчисиз кишилар ва ногиронларга моддий мадад бермоқда.

Шунингдек, жамият Андижондаги болалар уйи тарбияланувчиларига ҳам оталиқ ёрдами кўрсатмоқда.

(ЎзА мухбири).

«Туркистон»га жавоб берадилар

КАЙФИЯТИНГИЗ ЯХШИ БЎЛСИН

Рўзномамизнинг шу йил 29 апрелдаги сонида «Эрталабки кайфият» сарлавҳали мақола эълон қилинган эди. Унда кейинги пайтда кўча-кўйда йўқсилларнинг кўпайиб кетаётгани, айниқса метрононинг марказий хиёбон бекатидаги ўтиш йўлида тиланчиларнинг эрталабдан диддиё айтиб, ишга кетаётганларнинг кайфиятига салбий таъсир қилаётгани, баъзилар эса ўтиш йўлини олди-сотди майдонига айлантиргани, бу ўз навбатида шундоққина ён биқиндаги «Ўзбекистон» меҳмонхонасида яшаётган хорижликларда турли фикр уйғотаётгани ҳақида фикр юритилган эди.

Ушбу масала бўйича текширишга юборилган хатга таҳририят яқинда Тошкент шаҳар ички ишлар Бош бошқармаси бошлиғи К. Қ. Ғофуров имзоси билан жавоб олди. Унда таъкидланишича, Тошкент шаҳар ички ишлар Бош бошқармаси иқтисодий жиноятга қарши кураш бошқармаси, метро милицияси, тозаликни назорат қилиш милиция хизмати ва М. Улуғбек тумани ички ишлар бошқармаси ходимлари иштирокида 20, 21, 27, 28 май, 3, 4 июнда махсус тадбирлар ўтказишган.

Тадбирлар давомида «Ўзбекистон» меҳмонхонаси атрофидан, метрога ўтиш йўлагидан 10 нафар тиланчи, санитария қоидаларини бузганликлари учун 20 киши, рухсат берилмаган жойда савдо қилганликлари учун 19 киши ушланиб, маъмурий баённома тузилиб, уларга нисбатан қонуний чора кўрилган.

Бундан кейин ҳам марказий хиёбонда, метрога ўтиш йўлаклари каби жамоат жойларида тартибсизлик, ҳуқуқбузарликка йўл қўймаслик мақсадида махсус милиция постлари ташкил қилингани ҳақида ҳам жавоб мактубида маълум қилинган.

Биз ушбу кўрилган чора-тадбирлар ўз самарасини беришига, одамлар эрталабданоқ тиланчиларнинг ўринсиз дийдиёсини тингламасдан, балки яхши кайфият билан хизмат жойларида иш бошлашларига ишонгимиз келади.

«ПЕЧЁРСКИЙ»—«МАСЪУМА» БЎЛДИ

«Ўзбек тилига давлат тили мақоми берилганига анча бўлди. Аммо, бизлар яшаётган кўчага қонун ҳам ўз кучини ўтқаза олмади. Ҳамон «Печёрский» деб аталади — деб ёзади шу кўчада истиқомат қилаётган Ш. Аҳмедов, Р. Яхшиқулов, А. Маврулов ва Б. Очиловлар. Илгари бу ҳақда бир неча бор республикамиз рўзномаларига мурожаат қилгандик. Бироқ, ижобий ўзгариш бўлмади. Қишнинг ярмида кўчамизнинг ўртасидан канализация учун трубалар ёткизилди. Орадан 4—5 ой ўтди ҳамки, ҳамон тупроқ уюмлари «хирмон» бўлиб ётибди. Қиш кунлари болаларимиз билан роса қийналдик. Айниқса, ёмғирли кунларда. Бу ҳам етмагандек, кечаси кўчамизда чироқлар ёнмайди».

Ушбу шикоят хатини Тошкент шаҳар Мирзо Улуғбек тумани ҳокимлигига юборгандик. Яқинда туман ҳокимининг биринчи ўринбосари З. Файзуллаев имзоси билан жавоб хати олдик.

«Таҳририятга келган ушбу хат туман ҳокимлигида ўрганиб чиқилди. Ф. Хўжаев номидаги маҳалла аҳли таклифи тўлиқ маъқулланиб, кўчанинг номини ўзгартириш тўғрисидаги истаклар бажариладиган бўлди. Кўчани ободонлаштириш ва электр чироқларини таъмирлаш муаммолари 1 августгача бажарилади».

ГАЗЕТА САҲИФАЛАНАЁТГАНДА: Туман маҳаллалар билан ишлаш бўлими мудири Абдуҳамид Мустагизов таҳририятимизга қўнғироқ қилиб «Печёрский» кўчасининг янги номи «Маъсума» деб аталадиган бўлди, дея хабар қилди.

---

26 ИЮНЬ — ХАЛҚАРО ГИЁВАНДЛИККА ҚАРШИ КУРАШ КУНИ

Афюннинг афсуни ва афсуси

Гиёвандлик — давримизнинг энг даҳшатли иллатларидан бири. Бу иллат кириб бормаган ўлка ёки шаҳарни топиш қийин. У минглаб одамлар умрини барбод қилмоқда, ёшларни жиноятчилик, фоҳишабозлик, маънавий тубанликка етакламоқда. XX аср вабоси деб ном чиқарган СПИДнинг манбаларидан бири ҳам гиёвандлик эканлиги ҳеч кимга сир эмас. Шунинг учун ҳам Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош ассамблеяси 1987 йилда 26 июнни халқаро гиёвандликка қарши кураш куни сифатида нишонлаш ҳақида қарор қабул қилди.

Марказий Осиё республикалари, жумладан, Ўзбекистон ҳам йирик миқёсда гиёванд моддалар етиштириладиган ва наркотиклар контрабандаси авж олган давлатлар билан қўшнидир. Мазкур мамлакатлардаги наркобизнес билан шуғулланувчи хуфя гуруҳлар собиқ Иттифоқ парчаланиб кетиши туфайли чегарани қўриқлашда юзага келган нуқсонлардан фойдаланиб қолишга, юртимизни хуфя карвонлар йўлига айлантириб олишга уринмоқдалар. Президентимиз Ислом Каримов Швейцариядаги «Форум—фонд» халқаро иқтисодий ташкилоти 4-сессиясида сўзлаган нутқида бу ҳақда шундай деди:

«...Оврупо тожик халқининг бошига тушган кулфатга бепарво қарамоқда. МДҲ мамлакатлари ўртасида чегаралар йўқлиги эътиборга олинса, бу ердаги воқеаларнинг салбий тарзда ривожланиши Афғонистондан ва бошқа қўшни мамлакатлардан наркотик моддалар ва қурол-яроғ экспорти кўпайишини билдиради. Аслида наркотик моддаларни шимолга ташиш учун кўприк вужудга келади. Бу эса Оврупо учун таҳликали муаммоларни келтириб чиқармоқда ва келтириб чиқараверади».

Бу сўзларнинг нақадар ҳаққонийлигини чегарадаги воқеалар исботлаб турибди. Сўнгги пайтларда Термиз ва Ашгабадда чет мамлакатлардан олиб ўтилаётган наркотик моддаларнинг катта партияси қўлга туширилди.

Республика ичкарисида ҳам бу йўналишда бир қанча тадбирлар амалга оширилмоқда, Ички ишлар вазирлигининг «Кўкнор—93» операциясини ўтказган ходимларининг бир ҳафталик (15—21 июнь) фаолияти давомида гиёванд моддалар экилган 157338 квадрат метр ҳажмдаги 1169 та экин майдони аниқланди ва гиёҳлар ёқиб юборилди.

Халқимиз асрлар давомида орзу қилган ўз мустақиллигига эришди. Илло, бу қутлуғ неъматни афюнларга, афсунларга ва афсусларга ҳаргиз алишмаяжак.

Ғулом МИРЗО,
ЎзА мухбири.

ЭЛ МУЛКИ — МУҚАДДАС

(Боши 1-бетда).

Агар сабзавот мевалар мусодара қилинса тез кунда сифати бузилиши эътиборга олиниб, қисқа фурсатга сабзавот сақлаш омборлари ва дўконларига топширилади. Тарихий-маданий қимматга эга бўлган буюмлар давлат музейларига топширилади. Гиёҳвандлик моддалари ушланса тартибга кўра тиббиётда фойдаланиш маъқул деб топилса ана шу муассасаларига топширилади. Агар улардан фойдаланиш мумкин бўлмаса ёқиб юборилади.

— Термиздан тушган 14 тонна гиёвандлик моддасини сир бўлмаса айтсангиз, қаерга топширгансизлар!

— Уни сўраб мурожат этган тиббиёт муассасасининг ўзи бўлмади.

— Эгамов Исломжонман — Самарқанд вилоятидан. Урайимжон ака қачон вилоятдан-вилоятга ўтаётганларни текширишга барҳам берилади!

— Мен телевидение, радио ва матбуот орқали неча марта чиқиш қилган бўлсам ҳар сафар айтганманки, божхона хизматчилари республикадан ташқарига кетаётган товар-моддий бойликларни назорат қиладилар, холос. Бизнинг постларимиз чегаралардагина жойлашган. Фақат Самарқанд вилоятидаги «Юқори нуқта» божхона постида машиналар божхона текширувидан ўтказилади. Сабаби бу ердан қўшни Тожикистон ва Туркманистон Республикаларига ҳам ўтиб кетиш мумкин.

— Манзура Иброҳимоваман — Сурхондарёнинг Деновидан. Сизнинг ходимларингизни тўғрисини айтсак милициянинидан ажратиб бўлмайди. Қачон кийимларингиз ўзгаради!

— Жуда ҳақ гапни гапирдингиз синглим. — Яқинда ўз формамизга эга бўламиз.

— Бухородан Аҳмаджон Шокировман. Урайимжон ака сизга савол берсам майлими!

— Бемалол.

— Абдуғаниев телевидение, радио, матбуотда чиқиб кўп гапиради...

— Мен долзарб масала бўлгани учун республика аҳли билан матбуотда тез-тез учрашиб тураман. Ўз фаолиятимизга тўхталаман.

— Ходимларингизнинг айримларида муомала маданияти паст. Поездларга чиқиб олиб ўзини танитмасдан дуч келганини талайди!

— Аҳмаджон шуни билиб қўйинг, танишларингизга ҳам етказинг. Бизнинг ходимларимиз ҳаракатдаги поездларни текширмайдилар. Улар фақат станцияларда қўлида чиптаси бор йўловчиларнинг юкларини текширадилар. Энди ўзларича кимлардир поездларга чиқиб олиб текширишаётган бўлсалар уларнинг исм-шарифларини бизга маълум қилишларини сўраймиз. Йўловчилар ҳам шундай ҳолат юз берса текширувчидан ҳужжат талаб қилишга ҳақли. Маданият масаласига келсак, кейинги 130 йилда қайси маданиятни ўргандик?

— XIX асрда юртимизга саёҳат қилган мажор олими Ҳерман Вамбери ўз хотираларида Хива хонлиги «гумрук» яъни божхона хизмати ходимларининг муомала маданиятидан кўнгли кўтарилганлигини баён этади. Менимча ундаги фойдали гаплар ҳозирги кунда ҳам асқотиши мумкин.

— Шу китобдан топишда ёрдамлашсангиз. Керакли томонларини ўрганардик.

— Бухоро ёшлар Иттифоқи қўмитасининг биринчи котиби Баҳриддин Муҳитдиновман. Бизда божхона қўмитасида ишлаш нияти бор Афғон уруши қатнашчилари бор. Улар ишга кириш учун қаерга мурожаат этишлари керак!

— Сизга шуни айтишим мумкинки ҳар бир вилоятда ҳудудий бошқармаларимиз бор. У ерга бориб кадрлар бўлимига учрашсангиз божхонага ишга кириш тартиби билан тўлиқ таништиришади.

— Хизматга қабул қилиш тартиблари билан қисқача таништириб ўтолмайсизми!

— Марҳамат, Давлат божхона қўмитасига 30 ёшдан ошмаган, соғлиғи ҳарбий тиббиёт кўриги талабларига жавоб берадиган, ҳуқуқшунос, иқтисодчи ва чет тилларни биладиган олий маълумотли кишилар ва ёшлар қабул қилинади.

Бизда хизматни ўташ шарт-шароитлари Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1993 йил 1 мартдаги 111-сонли қарорига биноан Давлат божхона қўмитаси ходимларига ички ишлар идораларида хизматни ўташ муваққат Низоми талаблари қўлланилади. Уларнинг иш вақти белгиланмаган бўлиб интизомий Уставга бўйсунадилар.

— Хоразмдан Одилбек Аниёзов бўламан.

— Эшитаман Одилбек.

— Ўзбекистоннинг йирик дарёлари ҳам божхона томонидан назорат қилинадими!

— Ҳа. Бу ишга яқинда киришдик. Бешта тезюрар катерлар сотиб олмоқчимиз. Улар Амударёдаги ходимларимизга хизмат қилади.

— Абдураҳмон Ҳакимовман машинасозлик олий билимгоҳини тугатганман. Ушлаган нарсаларингизни ойнаи жаҳон орқали кўрсатиб турибсизлар. Бу яхши. Аммо божхона қоидаларини мунтазам таништириб борувчи бирон бир нашр йўқ!

— Бизнинг ҳозирча ўз газетамиз йўқ. Лекин республикамизнинг бирон бир нашри йўқки божхона фаолияти тўғрисида ёзмаган бўлса. Фикрингизга қўшиламан. Ҳақиқатан ҳам божхона қонун қоидалари билан ҳали кенг жамоатчилик яхши танишмас. «Ватан» ва «Туркистон» газеталарида ҳар ойда мунтазам чиқиб турадиган қўшма саҳифалар ташкил қилмоқчимиз.

— Алло, «Дилдан суҳбат»ми!

— Худди шундай.

— Ўзбек қизларини ҳам ишга оласизларми!

— Кечирасиз ўзингизни таништирсангиз?

— Зуҳра Каримоваман. Бўлғуси ҳуқуқшунос.

— Ўзбек қизларидан юрист маълумотига эга бўлган йигирма нафар қизни бошлаб келмайсизми? Ишга қабул қилардик.

— Мен самарқандлик ҳамкасбингиз бўламан. Урайимжон ака яқинда хунук бир воқеанинг устидан чиқиб қолдим. Битта ходимингиз «Жанубий» шоҳбекатда Самарқандга дам олишга кетаётган эр-хотин дўхтирларнинг нарсаларини олиб қўйди. Иштихонлик йўловчиларнинг ноҳақ текширилаётганлигини кўриб чидаб туролмадим. Текширувчидан гувоҳномасини кўрсатишни талаб қилдим. У эса «Орифжоновман сен менга дўқ қилма» деб бақириб берди.

— Янглишмасам бу воқеа бир-икки ой олдин бўлган.

— Ҳа шундай.

— Орифжоновни бутун бир бошлиқ шериклари билан қўшиб ишдан кетишга мажбур қилдик. Гапимга ишонмасангиз бориб текшириб кўринг.

Гуруч курмаксиз бўлмаганидек божхона ходимлари орасида ҳам нопок, шаънимизга доғ тушираётганлар йўқ эмас. Давлат божхона қўмитаси ташкил этилганидан бери божхона органларидан 134 нафар ходим ишдан бўшатилди. Уларнинг 34 нафари божхона органи деган номни обрўсизлантиргани учун, 38 нафар ходим аттестацияда хизмат вазифасига мос деб топилмагани учун, 18 нафар хизматчи интизомни бузганлиги учун, 44 нафар ходим ўзига топширилган участкада вазифасини уддалай олмагани, бетоблиги ва пенсия ёшига етганлиги туфайли вазифаларидан озод этилдилар.

Ишончни оқламагани сабаб ишдан бўшатилганлар орасида Самарқанд, Бухоро вилоятлари божхона бошқармалари собиқ бошлиқлари Р. Йўлдошев, Н. Раҳимов, Сурхондарё вилояти божхона бошқармаси бошлиғининг ўринбосари Х. Қўзиев, шу бошқарма бўлим бошлиғи Ш. Иброҳимов, Андижон вилояти божхона бошқармасининг бошлиғи ўринбосари С. Ғаниевлар бор.

Фурсатдан фойдаланиб муҳтарам муштарийларга мурожаат қилмоқчиман. Кимда бирон бир божхона ходими тўғрисида шикоят бўлса марҳамат бизга ёзма равишда мурожаат қилинг. Биргалашиб уларга қарши курашайлик. Бекорга жамоатчиликни катта куч дейишмайди ахир. Таажжубланарлиси шундаки, Давлат божхона қўмитаси ташкил қилинганидан бери 3—4 та хатни ҳисобга олмасак, шикоят мазмунидаги мактублар келмади деярли.

Катта миқдордаги давлат мулкини талон-тарож қилишга ўрганган олғирларга: шундай дейман: — «тирноғингиздан сочингизгача ҳаромга ботгансиз. Бу ҳам етмагандек бошқаларни шу жумладан ҳалол божхона ходимларини ҳам йўлдан чиқармоқчи бўласиз. Бас қилинг! Биласиз — бу ишнинг охири вой. Буюк Бобур бобомиз айтганидек кимки жафо қилса, жафо топқусидир».

— Азимжон Худойқуловман — Ёзёвондан. «Правда Востока» газетасида Тошкент Давлат иқтисодиёт университетининг янги бўлимида божхона учун малакали кадрлар тайёрлайдиган курс очилибди деб ўқидим. Унга қандай ҳужжат топширса бўлади!

— Ўзбекистон Республикасининг Давлат божхона қўмитаси учун тажрибали, малакали кадрларни тайёрлайдиган, қайта тайёрлайдиган бирон бир ўқув юрти йўқ.

Бир пайтда ҳуқуқшуносликни ва иқтисодни ҳамда энг камида иккита чет тилларини мукаммал биладиган, айниқса ҳарбий маҳоратни чуқур эгаллаган хизматчиларни Тошкент Давлат иқтисодиёт университети бизга ҳеч қачон тайёрлаб беролмайди.

Хориждаги божхоналарга ўхшаб ўта замонавий техника жиҳозлар ва малакали ўқитувчилардан иборат бўладиган ўқув юртимизни ташкил қилиш масаласи ҳал қилинмоқда.

— Навбаҳор туманидан Асад Зоиров сизни безовта қилаяпти. Сизга саволим бор.

— Қани эшитайликчи.

— Қонунни бузиб республикадан ташқарига мол олиб ўтаётган шахс ўз молини қайта сотиб олиши мумкинми!

— Биз мусодара этилган маҳсулотлар савдоси билан шуғулланмаймиз. Мусодара қилинган нарсаларга махсус комиссия нарх қўйганидан кейин савдо ташкилотлари уларни халққа сотишади.

Давлат божхона қўмитасининг 5 ойлик натижалари:

Мамлакатимиздан ноқонуний равишда олиб чиқиб кетилаётган 1 миллиард 283 миллион 549 минг сўмлик маҳсулот мусодара қилиниб, давлат фойдасига хатланди.

Мева сабзавот маҳсулотлари — 104 миллион сўмдан ошиқ.

Озиқ-овқат маҳсулотлари — 179 миллион 471 минг сўмлик.

Саноат моллари — 395 миллион 886 минг сўмлик.

Чорва моллари — 10 миллион 267 минг сўмлик.

Қурилиш материаллари — 25 миллион 627 минг сўмлик.

Бошқа маҳсулот ва буюм-

Хазина қайтариб олинди

ЧЕТ ЭЛГА ЯШИРИНЧА КЎЧИРИБ КЕТИЛАЁТГАН «МУЗЕЙ»НИ ТОШКЕНТ ШАҲАР БОЖХОНА БОШҚАРМАСИ ХОДИМЛАРИ ҚАЙТАРИБ ҚОЛИШДИ.

Гап шундаки, Тошкент шаҳар халқаро авиайўли орқали Исроилга учмоқчи бўлаётган йўловчиларнинг биридаги бесаранжомлик божхона ходимлари эътиборидан четда қолмади. Юкларни кўрикдан ўтказаётган божхона ходимлари бутун бошли хазина устидан чиқиб қолдилар. Улар қадимий санъат асарлари ҳисобланмиш уч дона гилам, уч дона хуржун, икки дона шолча шунингдек, кумушдан ясалган қимматбаҳо тақинчоқлар — ўн тўққиз дона билакузук (1501 гр.), икки дона қулоққа тақиладиган аёллар балдоғи (16,6 гр.), безак учун ясалган олтин буюм (77,2 гр.), саккиз дона аёллар тақинчоқларининг бўлаклари (149,3 гр.) шундайлигича сумка ичидаги салафанга ўроғлик турганини кўришди. Бухоролик А. Б. Халимовга тегишли бу бойликлар давлат ҳисобига мусодара қилинди ва ҳуқуқбузар маъмурий жазога тортилди.

Пўлат ЖОЗИЛОВ,
Тошкент шаҳар божхона Бошқармаси инспектори.

КЕЧА БУГУН ЭРТАГА

● ҚАБАРДА-БОЛҚАР Республикасининг пойтахти Нальчик шаҳрида 16-17 июль кунлари Шимолий Кавказ, Россия жануби, Абхазия ва Жанубий Осетия халқларининг биринчи съезди режалаштирилмоқда. Анжуманда кавказ халқлари конфедерацияси билан Россия жануби кавказлари уюшмаси ўртасида тузилган шартнома тасдиқланади. Шунингдек, анжуманда минтақа турмушидаги муҳим ижтимоий-сиёсий масалаларни кўриб чиқиш мўлжалланмоқда.

● ОЗАРБАЙЖОН Республикаси пойтахти Бокудан Ганжа вилоятига учадиган самолёт қатнови қайтадан тикланди. Июнь ойининг бошларида ҳукумат қўшинлари ва исёнчиликда айбланаётган полковник Сурат Гусейнов бошчилигидаги аскарлар ўртасидаги тўқнашув вақтида Ганжа аэропорти жиддий зарар кўрган эди.

● ИРОҚДАН қочиб келган 30 мингга яқин киши ҳозир Эроннинг Ҳузистон вилоятида турибди. Улар юртига қайтиб кетишни хоҳлашмаяпти.

● САЛКАМ эллик йил ҳокимиятни бошқарган Италия христиан демократик партияси тугатилиб, унинг ўрнига «Халқ маркази» партияси тузиладиган бўлди.

● ХИТОЙДАН Тайванга «Боинг-737» йўловчи самолёти олиб қочилди. Самолёт ички авиация йўлида учиб бораётган эди.

● НИГЕРИЯ ҳарбий маъмурлари 12 июндаги Президент сайлови натижаларини бекор қилиб, миллий сайлов комиссияси фаолиятини тўхтатиб қўйишди.

● РОССИЯ ва Украина Бош вазирлари Украинадаги Қабуллар уйида ҳукуматлараро музокаралар очилиши пайтида икки мамлакат ўртасидаги иқтисодий муносабатнинг асосий масалаларини ҳал этиш ниятини билдирдилар.

● КЕЧА ярим тунда Литвада миллий пул — литас ва унинг юздан бир қисми — цент жорий қилинди.

(ЎзА).

Академик Ҳадича СУЛАЙМОНОВА таваллудининг 80 йиллиги олдидан

ФИДОЙИ ИНСОН ЭДИ

Дунёда шундай инсонлар бўладики, уларнинг халқ учун қилган хизматлари ҳеч қачон унутилмайди. Уларни одамлар ҳамиша ҳурмат-эҳтиром билан тилга оладилар. Ватан учун қилган хизматларини фахр-ифтихор билан ёдлашади. Ана шундай эл назарига тушган инсонлардан бири — академик Ҳадича Сулаймоновадир. Ҳадича опа ҳаёт бўлганларида 80 ёшга қадам қўйган бўлардилар. Академик Ҳадича Сулаймонованинг 80 йиллигини кенг нишонлаш тўғрисидаги Ўзбекистон Адлия вазирлиги, Олий суди ва Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Жаҳон муаммолари жамоаси фикрини Президентимиз И. Каримов ҳам маъқуллади. Республика Вазирлар Маҳкамаси қарор қабул қилди.

Ҳадичахоним Сулаймонова 1913 йилнинг 3 июлида буюк Бобур ватани — Андижонда хизматчи оиласида таваллуд топган. У қисқа, лекин жуда сермазмун ҳаёт кечирди. Ўзбекистонда ҳуқуқ фанларини ривожлантириш, қонунчилик ва ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлашдаги хизматлари бебаҳодир. Оддийлик ва камтарлик, меҳнатсеварлик, келажакка бўлган ишонч, инсонларга эътибор ва илиқ муносабат Ҳадичахоним Сулаймоновага хос хислатлар эди. У кўпгина ёш ҳуқуқшуносларга устозлик қилган. Фанни амалиёт билан уйғунлаштириб олиб бора олган инсон эди.

Ҳадичахоним Сулаймонова институтни тамомлагандан кейин халқ судьяси бўлиб ишлай бошлади. Ўша 1935 йилнинг охирида у республика Олий суди аъзолигига сайланади. Шу ёшда у энг мушкул ишларни, жиноий суд юритиш ишларини бошқарди. Ҳеч қачон вақт билан ҳисоблашмай, баъзан эса дам олиш кунлари ва тунлари билан жиноий ишларни синчковлик билан ипидан игнасигача ўрганарди.

Ўша оғир, 30-йилларнинг охирларида суд тузилиши ва судлов ишларини юритиш демократик тамойилларига салбий таъсир қиладиган вазиятларни бартараф қилишга тўғри келарди. Баъзан жиноий ишлар судда кўрилганда, қўйилган айб тасдиқланмас, ҳақиқатни аниқлаш қийин бўларди. Дастлабки тергов идоралари эгри далил ёки айбдорнинг шунчаки айбини тан олишигагина асосланиб, айбли деб топиш ҳоллари ҳам учраб турарди. Бундай ҳолларда Ҳадичахоним Сулаймонова кўпинча шу даврдаги Ўзбекистон ССР Олий судининг раиси Э. М. Удрисга мурожаат қилиб, маслаҳат сўрарди. Э. М. Удрис совет адлиясининг энг кўзга кўринган арбобларидан бири бўлиб, оғир масалаларни ҳал этишда ниҳоятда талабчан, дадил ва объектив эди. Бу киши билан мулоқотда бўлиш, биргаликда ишлаш Х. Сулаймонова ўсишига, меҳнатсеварлик ва дадиллик, қатъийлик, қонунга қатъий риоя қилиш ва уни ҳаётда инсонпарварлик асосида татбиқ қилишда катта ёрдам берди. Шунинг учун ҳам у республика Олий суди аъзоси бўлиб ишлаган вақтида ўз тажрибасида бирор марта ҳам қонунга зид ҳукм чиқариш рўй бермаган. Бу эса халқ ўз судьяларига кўрсатаётган юксак ишончнинг, қонунчилик йўлида изчил курашчи учун катта маънавий мукофот эди.

Х. Сулаймонова Ўзбекистон ССР Олий судида 1938 йилгача хизмат қилди. Ана шу вақтда ўз иш тажрибасини тобора бойитиб, назарий билимини ҳам ошириб борди. Унда фанга интилиш зўр эди. Ана шулар эътиборга олиниб Х. Сулаймонова 1938 йилнинг сентябрида Москвадаги Давлат ва ҳуқуқ институтига аспирантурага юборилди. 1941 йилда Улуғ Ватан уруши бошланиб қолганлиги сабабли у Ўзбекистонга қайтиб, Тошкент юридик институтида ўқитувчилик қилди. 1948 йилдан 1950 йилгача докторантурада шуғулланди. 1951-1954 йилларда Тошкент юридик институтининг жиноят ҳуқуқи кафедрасига мудирлик қилди, кейинчалик институт директорлиги вазифасига кўтарилди.

Х. Сулаймонова 1956 йилнинг сентябридан бошлаб республика Адлия министри вазифасини бажаришга киришди. Унинг ташаббуси билан ҳайъат муҳокамасига фақат амалий масалаларгина эмас, балки бирмунча мураккаб ишлар, жумладан мулкни ўғирлаш, автотранспорт фалокати, безорилик, нафақа ундириш ва бошқалар юзасидан қўлланадиган моддий ва процессуал ҳуқуқ нормаларини тўғри қўллаш билан боғлиқ бўлган назарий масалалар ҳам киритиларди.

Ҳуқуқий ёрдамга муҳтож бўлган фуқароларга қонуний ёрдам беришни ташкил қилишда ҳам у катта ишларни қилди. Адвокатлар коллегиялари томонидан суд амалиёти бўйича ва қонунларни тўғри татбиқ этиш бўйича амалиётлар тўпламларини чоп этишида яқиндан ёрдам кўрсатди. Бу тўпламларни на фақат адвокатлар, судьялар, прокурорлар, милиция ходимларига, балки барча фуқароларга ҳам фойдали эканлигини кўрсатиб сўзбошилар ёзиб, тўпламларнинг вақтида, сифатли бўлиб чоп этилишига катта ҳисса қўшди.

Ҳадичахоним Сулаймонова халқ судлари иши билан чуқур танишиб, уларнинг кундалик фаолиятини таҳлил қилиш натижасида жиноятчилик ва ҳуқуқ тартибини бузишга қарши курашнинг самарали бўлишини таъминлаш соҳасида жуда кўп ишлар қилди. У кўп марта текширув гуруҳига раҳбарлик қилиб Қорақалпоғистон Республикаси, Андижон, Фарғона, Самарқанд ва бошқа вилоятларда бўлган эди. Ана шу сафарларда у ҳеч қачон қаттиққўл назоратчи йўлини тутмаган. Ҳар қандай текширув, дерди у, халқ судлари ишини ташкил қилишга амалий ёрдам бериши, судьяларнинг хато ва камчиликларини тузатишга хизмат қилиши керак, деб ҳисобларди.

Ҳадичахоним Сулаймонова Адлия Вазири, 1959 йилдан Ўзбекистон Министрлар Совети ҳузуридаги Юридик комиссиясининг раиси вазифасида ишлаган даврда жиноят, жиноят процессуал, фуқаролик, фуқаролик процессуал кодекслари лойиҳаларини, суд тузилиши тўғрисидаги қонун ва бошқа муҳим қонуний ҳужжатларнинг ишлаб чиқилиши ва қабул қилинишига кўп куч сарфлаганди. У қисқа муддатда ҳуқуқшунос олимлар ва амалиёт ходимларини сафарбар этиб, 1959—1963 йилларда бўлиб ўтган йирик илмий анжуманларда қонун лойиҳаларини кенг муҳокамадан ўтказиб олишга эришган эди.

Ҳадичахоним Сулаймонова 1964 йил апрелидан 1965 йил ноябрь ойигача Ўзбекистон Республикаси Олий судини бошқарди. У дунё давлатлари ичида Олий судья лавозимини эгаллаган биринчи аёл эди.

У Ўзбекистон Республикаси Олий судининг янги раиси сифатида бир қатор ташаббусларни жорий этди. Республика Олий суди Ахборотномасининг нашр этилиши биринчи марта қонунда мустаҳкамланди. Олий суд қошида илмий Маслаҳат кенгаши ташкил топди. Олий суднинг янги тизими тасдиқланди. Қонунларни тартибга солиш ва тарғибот қилиш, суд ишлари амалиётини умумлаштириш бўлимлари тузилди. Ҳадича Сулаймонова судьяларнинг ҳақиқий мустақиллигини таъминлаш, уларни ҳар қандай таъсирдан сақлаш йўлини жуда қаттиқ туриб ҳимоя қиларди.

Республика Адлия вазирлиги тугатилиб, унинг судларга ташкилий жиҳатдан раҳбарлик қилиш ишлари, нотариал ва ЗАГС идораларининг фаолиятлари устидан ҳам раҳбарлик қилиш Олий суд зиммасига юклатилгани туфайли, Х. Сулаймонова республикада одил судловликни юқори даражага кўтариш йўлида ҳормай-толмай меҳнат қилиш билан бирга, нотариал амалиётини ва ЗАГС фаолиятларини тўғри йўлга қўйиш борасида ҳам астойдил жон куйдирди.

Олий суднинг Ахборотномаси чиқишини кутмай суд ва нотариал амалиётлари бўйича хабарномалар чиқариб, суд ва нотариал идораларга жўнатиб, уларнинг сифатларини кўтаришда анча хизмат қилди.

Суд, нотариал ва ЗАГС идораларини етук кадрлар билан таъминлаш масалаларида, уларнинг моддий ва маънавий аҳволларини яхшилашда тинмай хизмат қилганлар.

Х. Сулаймонова жазо беришда ўзини оқламаган қаттиқ чоралар қўллашга қарши бўлиб, қонунчилик шафқатсиз жазо қўллаш билангина эмас, балки унинг ҳаққонийлиги орқали мустаҳкамланади, деб ҳисобларди. У қонунчиликни янада мустаҳкамлаш борасида қатъий курашар, судьялардан ҳар бир жиноий ишни кўришда ўз шахсий жавобгарлигини оширишни талаб қиларди. Олий суд раёсати мажлисларидан бирида у судьялар масъулияти масаласини қўйиб, фавқулодда оғир жиноятлар юзасидан чиқарилган ҳукм ёки қарорларнинг юқори суд идоралари томонидан қўпол бузиш деб ҳисобланишига асло йўл қўймаслик кераклигини уқтирганди.

Х. Сулаймонованинг ташаббуси билан юқори суд идораларининг қуйи суд идораларига доимий равишда малакали ёрдам бериши йўлга қўйилган эди. Шу мақсадда Ўзбекистон Республикаси Олий суди аъзоларининг вақти-вақти билан вилоятлар бўйича сафарга бориб, қуйи суд идораларига ёрдам бериш тартиби ўрнатилганди. Судларнинг вилоятлар бўйича тақсимланганини ҳисобга олиб, суд ҳайъатининг доимий таркиби вужудга келган эди. Шулар натижасида назорат қилиш ва ёрдам анча яхшиланди.

Ҳадича Сулаймонова қабул кунларида ўзини одатдаги кунларга қараганда бошқачароқ тутарди. Қабулга кирганларни очиқ чеҳра билан кутиб олар, улар билан суҳбат вақтида ўзи қанчалик чарчаганлигини асло сездирмасди. У одамларнинг шикоятини эътибор билан тинглар, ҳар гал ўзини ана шу энг мушкул бўлган — тинглай билиш, ҳузурига кирганларнинг диққатини асосий масалага йўналтира билиши, суҳбатдошининг гапи қисқа, лўнда-ю, лекин маъноли бўлишига эришишга мослаштирарди. У ўз ҳаётида жуда кўп муваффақиятларга эришди, бироқ ўз олдига қўйган кўпдан-кўп режаларини, орзу-ҳавасларини рўёбга чиқара олмади. Унинг порлоқ сиймоси бизни у орзу қилиб кутган кунларга эришиш учун мустақиллик йўлида шахдам одимлаётган Ўзбекистонимиз келажагини яратаётган меҳнаткаш халқимизга хизмат қилишга чорлайди.

У. МИНГБОЕВ,
Ўзбекистон Республикаси Олий суди раиси.

Ота-бола пичоқчилар

Ургутда уларни танимаган, билмаган киши йўқ, десак муболаға бўлмас. Бирор хонадон йўқки, Облоқуловлар ясаган пичоқ ишлатилмаган бўлсин.

— Хизматинг бекорга кетмаётганини билиш бу бахт,— дейди Жалол ака. — Халқ учун хизмат қилган киши эса ҳеч чарчамайди.

Жалол аканинг шогирдлари бисёр. Уларнинг ҳар бири ўзига хос бир олам. Бундан устоз ҳамиша фахрланади. Кўкси тоғдек кўтарилади.

Насим Жалол аканинг ўғли. Ҳозир 29 ёшда. 9 ёшидан бошлаб отасига эргашади. Унинг юмушларига қарашади. Айни кунларда эса мустақил равишда иш олиб бормоқда.

Мен Насимни саволга тутаман. У бир дақиқа бўлсада ишини тўхтатмайди, Саволларимга қисқа, лўнда жавоб беради. Ҳамроҳи Бозор ака Гадоев билан басма-басига чўғ бўлиб турган темирни болғалайди. Маълум шакл ҳосил бўлгач, бошқасини олади.

— Оловни кучайтир, — дейди Жалол ака шогирдларининг ишини кузата туриб.

Шогирдлар ишни бир маромда олиб боришмоқда. Кишининг ҳаваси келади.

— Мен пичоқчилик касбини танлаганимдан фахрланаман, — дейди ўғил (Насим). — Бунда ота-боболарим қадоқ қўлларининг тафти уфуриб туради. Растага териб қўйилган пичоқлар қуёш нурида товланади.

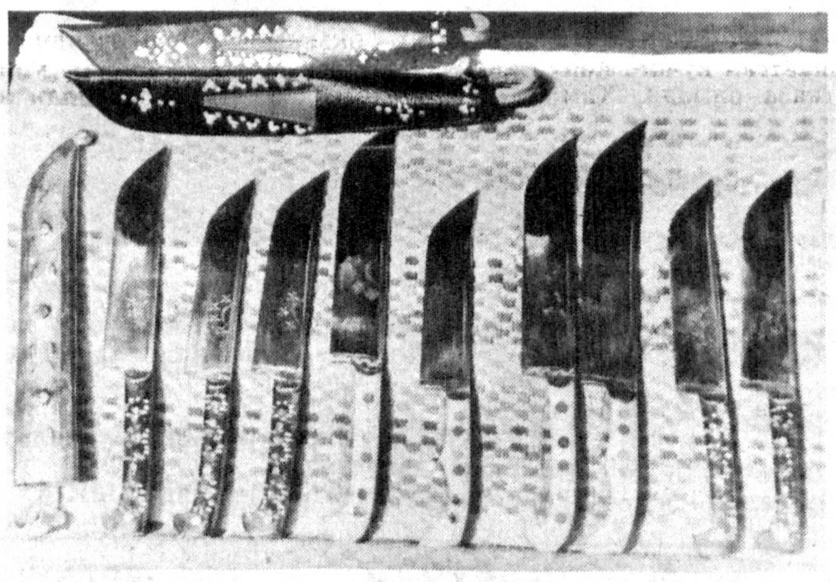

СУРАТЛАРДА: ота-бола Облоқуловлар ҳамда улар ясаган пичоқлар.

Матн ва суратлар муаллифи
Муҳаммад АМИН.

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

ҚУРИЛМА УҚАЛАЙДИ

● ЯҚИНДА Лондонда тиббий асбоб-ускуналар кўргазмаси бўлиб ўтди. Бу ерда кўп ускуналар, шу жумладан, япон мутахассислари томонидан яратилган ажойиб қурилма ҳам намойиш этилганки, бу қурилма беморларни массаж қилади.

Қурилманинг иккита катта-катта бармоқлари бор. У ўзи керакли нуқталарни топиб, уқалайди ва инсонга шунчалик енгиллик бахш этадики, натижада беморнинг кайфияти кўтарилади, бош оғриғидан халос бўлади ва томирларида қон айланиши меъёрга тушади.

БОЙВАЧЧА ВАЗИРЛАР

● ЯПОНИЯ ташқи ишлар вазири Кабун Муто мамлакатнинг ҳозирги ҳукумат бошлиқлари, тўғрироғи, сармоядорлари орасида учинчи ўринни эгаллайди. Бу маълумотни 1984 йил қабул қилинган ошкоралик қоидасига кўра, вазирнинг ўзи эълон қилган. Унинг ҳозирги бойлиги 1,23 миллиард иенни ташкил этади.

Агар бу сармояга вазир хотинининг 37 миллион иенлик бойлигини қўшсакда, у иқтисодий режалаштириш бошқармаси бошлиғи Ҳадзимэ Фунадудан ўтолмас экан. Яъни, 1,5 миллиард иенлик сармояси бўлган Ҳадзимэ бойвачча вазирлар орасида иккинчи ўринни «ишғол» этган. Аммо бу иккала вазир ҳам бойваччаликда вазирлар кабинетининг бош котиби Йохэя Монога етишолмайди. Йохэянинг сармояси 12,4 миллиард иенга тенг. Ажабланарлиси шундаки, Кити Миядзава мамлакатда бош вазир бўлса-да, бойваччаликда еттинчи ўринга зўрға «илинган». У миллиардер эмас, ҳозирча миллионер, яъни 730 миллион иенлик бойлиги бор.

КИМНИНГ ҚУЛОҒИ КУЧЛИ!

● ҲОЗИРГИ кунда Аляскада янги ўйин пайдо бўлган — «Қулоқлар жанги». Бу ўйин қуйидагича: икки рақибнинг қулоқларига қаттиқ «арқон» ўраб боғланади ва рақиблар бошларини силтаб ва суриб куч синашади. Ўйин тартибига кўра, ким рақибнинг бошини орқага тислантирса, ўзининг бошини олдинга эгса, ўша ғолиб ҳисобланади.

лар — 595 миллион 276 минг сўмлик.

Мусодара қилинган мол ва маҳсулотлардан тушган пул — 875 миллион сўм.

Экспорт ва импорт учун олинган бож — 3 миллиард 709 миллион 219 минг сўм.

— Қаршидан Раззоқ ШОЙИМАРДОНОВнинг саволи:

— Контрабанда йўли билан Ватанимизга тақиқланган молларни олиб келиш ҳоллари ҳам рўй бераяптими!

— Контрабанда йўли билан

қурол-яроғ, ўқ-дори, гиёҳванд, заҳарли моддалар, товар-моддий бойликлар ва валюта олиб ўтилишини назорат қилиш божхонанинг асосий ишларидан бири.

Шу йилнинг беш ойи мобайнида 391 марта божхона қоидалари бузилгани аниқланди. Контрабанда бўйича 104 тасига жиноий иш қўзғатилди. Контрабанда ва божхона қоидаларининг бузилиши натижасида 287 миллион сўмлик товар-моддий бойликлар, валюта ва тилла буюмлар, тарихий-маданий қимматга эга бўлган буюмлар ушлаб қолинди.

Шу жумладан 102070 АҚШ доллари,

1925 немис маркаси,

тилла буюмлар —4 кг. 859 грамм,

кумуш — 2 кг. 102 грамм,

марварид — 65 кг. 595 грамм,

совет пули — 10 миллион 41 минг сўм,

Товар моддий бойликлар — 5 миллион 923 минг сўмлик, тарихий-маданий қимматга эга бўлган буюмлар — 5 миллион 333 минг сўмлик.

Гапим қуруқ бўлмаслиги учун бир-иккита мисоллар келтираман. Бугун бизнинг мамлакат фуқаролари учун ҳам дунёни кўриш учун йўллар очиқ. Ўз навбатида хорижликларга ҳам шундай имконият яратилган. Бу албатта Мустақилликнинг шарофати. Хорижга учаётган қайси бир гуруҳни текширмайлик саноқли кишилардан бошқаси ҳар хил қинғир қийшиқ йўллар билан четга ортиқча мол, чет эл валютасини олиб ўтишга уринишганига гувоҳ бўласан. Республикамизнинг 84 нафар фуқароси ана шундай ноқонуний равишда иш тутгани учун ушланди.

Тошкентдаги «Сафари» тижорат дўкони директори С. Рўзимбетова 1841 долларни ва умумий оғирлиги 46,33 граммни ташкил қилувчи тилла буюмларни, Қўқондаги «Юлдуз» ширкати ходими И. Аҳмедов 1220 долларни, арманистонлик А. Хачатурян умумий оғирлиги 3 кг. 089 грамм бўлган тиллани (умумий қиймати 30 миллион сўмлик) хорижга олиб ўтишаётганида қўлга тушишди.

Қўқонлик Г. Таилов эса бу борада шайтонни ҳам ўқитади. «Меҳмон»нинг Ашгабатга учаётганида юклари кўздан кечирилганида «мўъжиза юз берди». Унинг юклари орасидан қуйидаги нарсалар чиқди.

Умумий оғирлиги 4 кг. 300 грамм бўлган кумушдан ясалган аёлларнинг зеб-зийнатлари, 960 дона кумуш танга (2 кг. 690 грамм), «Улуғ Ватан уруши» ордени — 30 дона, 316 дона I, II, III-даражали «Оналик шуҳрати» орденлари, 272 дона «Оналик» медали, 7 дона «Жасорати учун» медали, 3 дона «Жанговар хизмати учун» медали, 13 дона «Меҳнатда ўрнак кўрсатгани учун» медали, 5 дона «Меҳнат шуҳрати» медали ва бир дона «20 йил СССР ички ишлар вазирлигида узлуксиз ишлагани учун» медали бор эди. Бу буюмларнинг умумий қиймати 40 миллион сўмдан ошиқ туради.

— Тошкент шаҳридан Абдуҳамид Аҳмаджоновман.

— Нима сабабдан бож олинади. Бож деганининг ўзи нима!

— Эшитинг бўлмаса. Ўзбекистон мустақил давлат. Унинг ишлаб чиқарган маҳсулотлари бошқа давлатларники билан таққосланади. Орадаги қиймат бир тийин ҳам кам бўлмаслиги керак. Бож ташқи иқтисодий алоқани, мамлакатдаги мавжуд ички хом-ашёнинг ташқарига бесабаб чиқиб кетишини ҳимоя қилувчи ричаг вазифасини ўтайди. Давлатни иқтисодий ривожлантириш учун бож олинади. Қолаверса, уни ташқарига олиб чиқиб кетаётган одамлар давлатнинг ери, сувидан фойдаланган. Шунинг учун ҳам ўз маҳсулотини четга олиб чиқаётиб бож тўлаши шарт.

— Шаҳрихондан Шаҳло Бобоева бўламан. Айтингчи, озиқ-овқат маҳсулотларини олиб чиқиб кетишга уриниш кўп бўладими!

— Республикамиз ҳукумати раҳбарияти пахта ва бошқа қимматбаҳо маҳсулотлар эвазига халқимизга арзон нархда озиқ-овқат маҳсулотларини етказиб бераяпти. Аммо шундай қийинчиликлар билан аҳолига меъёрида берилаётган ушбу молларни айрим нопок кишилар арзимаган пуллар учун ташқарига чиқариб юборишмоқда. «Ўзбекбирлашув»нинг бир неча савдо нуқталарида кўплаб шундай салбий ҳолат аниқланди.

Шу йилнинг февраль ойида Навоий вилояти божхона бошқармаси ходимлари одамлар навбат кутиб атиги бир неча кило оладиган пахта мойининг ўзга ўлкаларга «саёҳати»ни тўхтатишга муваффақ бўлишди.

11 тонна 310 килограмм камёб озиқ-овқат маҳсулотини Қизил Ўрда вилоятига ноқонуний равишда олиб кетаётган шахслар «қармоққа» илинди. Маҳсулотларни Жондор туманидаги 16 дўкон сотувчиси М. Ражапов, Ромитан матлубот жамиятига қарашли 4-дўкон мудири (илгари судланган) Х. Жумаев, Бухоро шаҳридаги 11-дўкон сотувчиси Р. Ашуровлар олғирларга дурустгина даромад ҳисобига пуллашган.

Тошкент тумани матлубот жамиятининг 20-дўкони мудири эса 260 қоп унни (ҳар қопидан 1500 сўм пул қоқдирмоқчи бўлган) Қозоғистон Республикасининг Чимкент вилоятига «гумдон» қилаётганида қўлга тушди. Бундан ташқари дўкон омбори кўздан кечирилганида халқдан беркитиб қўйилган камёб моллар, шоколад, печенье, спирт, «Молдова», «Ўзбекистон» коньяклари, «Кристалл» ароғи топилди. Бу иш тегишли чора кўриш учун ҳуқуқ-тартибот идораларига топширилди.

Янгиқўрғон туманидаги «қўли очиқ» савдо ходимларининг «саҳий»лиги Тошкент вилоятидаги «ҳотамтой»никидан қолишмайди асло. Қирғизистонлик Ж. Чиналиев 5 тонна унни ўз юртига олиб кетаётганда ходимларимиз томонидан қўлга олинди. Текширишлар шуни кўрсатадики, Ж. Чиналиев унни Наманган вилояти матлубот жамиятига қарашли Янгиқўрғон нон комбинатидаги таниши, шу корхонанинг қандолатчилик цехи мудири Х. Дадабоевдан «ундирган».

Косонсой туманидаги матлуботчилар эса Қирғизистон Республикаси фуқаросининг илтимосига «йўқ деёлмасдан» 2 тоннадан ошиқ гуручни қўшқўллаб тутқазишибди. Бундай мисолларни юзлаб келтириш мумкин. Улар кўпайса кўпаяптики сира камаймаяпти. Нимагадир «Ўзбекбирлашув»даги мутасаддилар бундай ноижобий ҳолатларнинг олдини олишга ҳеч ҳаракат қилишмаяпти.

— Жиззах вилоятининг Бахмал туманидан Тошкентга малака оширишга келганман. Касбим врач. Абдумутал Ҳайдаровман. Сизга шундай савол: Қалбаки ҳужжатлар билан мол олиб чиқиб кетишга уриниш ҳоллари ҳам учраб турса керак!

— Албатта. Одамнинг оласи ичида деганларидек ҳужжатларнинг нечоғлик тўғри, нотўғри эканлигини фақат синчковлик билан текширгандагина билиш мумкин.

Энг янги мисоллардан бири. Тошкент вилоятида шитоб билан учиб келаётган «КамАЗ 53212» русумли, давлат белгиси 07—15 ТШС рақамли автомашина (Олмалиқ шаҳридаги қурилиш-таъмирлаш бирлашмасининг «Улуғбек» кичик корхонасига тегишли автомашина) тўхтатиб текширилганида ёлғоннинг миси чиқди.

8 тонна 765 килограмм қуруқ мева ва 1 тонна 485 килограмм ер ёнғоқ Тожикистон Республикасининг Ленинобод вилоятидан Калининград шаҳрига сохта ҳужжатлар асосида олиб кетилаётганда қўлга тушди.

Текширишлар шуни кўрсатдики, маҳсулотлар Ангрен шаҳри аҳолисидан сотиб олинган экан.

— Таҳририятдан берилган савол: Чет эллик ҳамкасбларингиз билан ҳамкорлик қандай йўлга қўйилган!

— Ҳозирги кунда Давлат божхона қўмитаси Бутун дунё Божхона Ҳамкорлик Кенгашининг тенг ҳуқуқли аъзоси. Шунингдек, Оврупа Ҳамжамияти Комиссиясининг божхоналар иши билан шуғулланадиган ташкилоти билан яқин алоқалар ўрнатганмиз.

— Сирдарё вилояти балиқчилик хўжалиги ишчиси Саминжон Ҳасановман.

— Ўртоқ генерал, сизларда ҳам муаммо борми!

— Муаммолар энг аввало етарлича ишлаб чиқилмаган қонунчилик асослари, ходимлар касб малакасининг юқори эмаслиги, техникавий жиҳозланишнинг ночорлиги, айниқса, назорат техникасининг номукаммаллиги кабилардан иборат. Шу кунлардаги яна бир долзарб масала Божхона кодексини Олий Кенгашда тасдиқлатиб олиш.

Айни пайтда ҳозирги мавжуд постлар ва улардаги ходимлар билан республикадан ноқонуний равишда олиб кетилаётган барча товар моддий бойликларни тутиб қолиш имконияти бўлмаяпти. Аҳоли яшаш жойларидан олисда бўлган 46 та божхона постларида ходимларимиз ёзнинг жазирамаси-ю, қишнинг изғиринида оғир шароитда хизмат вазифаларини бажаришмоқда. 50 та божхона постлари вагонларда жойлашган, уларда энг оддий шарт-шароитлар ҳам йўқ.

Давлат божхона қўмитасининг раиси олдин келишилганидек уч соат мобайнида муштарийларнинг саволларига жавоб қайтардилар. Муштарийлар шу вақт давомида юрагидан чиққан самимий гапларни гапирганлигига гувоҳ бўлдик. Бу эса божхона хизматининг одамлар кўнглига яқинлигидан далолат эмасми. Муштарийлардан тушган барча саволларга ҳам газетамиздан ўрин ажратишга имкон бўлмади. Зеро, уларни битгани қўш саҳифамиз ҳам камлик қилади. Бунинг учун муҳтарам муштарийлардан узр сўраймиз.

Мирза АБДУЛЛАЕВ,
Давлат божхона қўмитаси матбуот маркази ходими.
Зайниддин МАМАДАЛИЕВ,
Нодир МАҲМУДОВ,
«Туркистон» мухбирлари.

ҲУШЁРЛИК ТУФАЙЛИ

Самарқанд вилоят божхонаси ходимлари Каттақўрғон темирйўл шоҳбекатидан Оренбургга жўнатилаётган В. Завядин деган шахсга қарашли тўртта контейнерни текширишди. Кутилганидек, уларда рўзғор буюмлари билан бирга кўп миқдорда қора чой, пахта мойи, дафтар, гугурт, совун, эркаклар ва аёллар кийим-кечаклари бор эди. Бундан ташқари, ғайриқонуний равишда четга олиб кетилаётган маҳсулотлар орасидан 200 донадан зиёд автомат ва кичик калибрли қуролларнинг ўқлари ҳам топилди.

Қоидабузар қилмиши учун қонун олдида жавоб беришига тўғри келади.

Исломжон ТУРСУНОВ — Ўзбекистон Республикаси олий ва ўрта махсус таълим вазири муовини. Сиз бу киши билан республика Тест танлов марказининг директори сифатида 19 та олий ўқув юртида тажриба тариқасида имтиҳонлар тест усулида ўтказилган 1992 йилда айниқса кўп мулоқотда бўлгансиз.

Бу йил республикамиздаги барча олий ўқув юртларига қабул тест усулида олинади. Бинобарин, ташвиш ўтган йилгидан ҳам кўпроқ бўлади.

Долзарб мавзу

Ҳар ким ўзига ишонсин

— Исломжон Йўлдошевич, ўтган йилги тест усулидаги қабул тажрибасидан келиб чиқиб Сиз билан муштарийларимиз, ота-оналар, ёшларни безовта қилаётган айрим саволлар юзасидан суҳбатлашсак.

— Имкон юзасидан бўлса, бажонидил.

— Ҳозир олдиндан бир нарсани режалаштириш жуда қийин бўлиб қолди. Аммо қабулни режалаштирмай, талаба қабулини режага солиб бўлмайди. Бу йил Ўзбекистон бўйича қанча талаба қабул қилинади?

— Албатта бозор иқтисодиётига ўтиш ҳаётимизнинг барча соҳаларига, жумладан олий ўқув юртларига қабулнинг режалаштирилиш масаласига ҳам ўз таъсирини ўтказа бормоқда.

Қани энди, бошқа ривожланган, иқтисоди бақувват мамлакатлардаги сингари бизнинг ҳам ўқув юртларимиз моддий-техника базаси нисбатан мустаҳкам, юқори малакали профессор-ўқитувчилар ва ҳозирги замон ўқув жиҳозлари билан етарли даражада таъминланган, яъни ҳар томонлама жаҳон ва давлат стандартлари даражасида бўлганда эди, қабулни чегараламай, олий таълим олиш учун интилган ҳамма иқтидорли ёшларни ўқишга қабул қилган ва битириб чиққанларидан кейин улар конкурс, шартнома асосида ишга жойлашаверган бўлар эдилар. Албатта шундай кун ҳам келади. Аммо биз ҳозир собиқ совет империяси даврида илмий, маърифий ривожланишда орқада қолган вилоятларимизга, айниқса уларнинг ўқув юртларига алоҳида аҳамият берилаётганини, у ерларда университетлар очилиб, янги мутахассисликлар ташкил этилиши, қабул бирмунча кенгайтирилганлиги, ёшларни Туркия, Олмония, Араб мамлакатлари, Хитой ва бошқа хорижий давлатларга кўплаб ўқишга юбориш сабабларига кўра, табиийки, бу йил пойтахт ўқув юртларига талабалар қабулини бироз қисқартирдик, тартибга солдик.

— Ҳаммани қизиқтирган савол: бу йил мактабларда ҳам битирувчи синфлар давлат имтиҳонларини тест усулида топширдилар. Зеро улар имтиҳонларнинг бу усули билан олдиндан танишиш имконига эга бўлдилар. Айтинг-чи, мактабда олинган тест синовлари савияси билан олий ўқув юртларига қабул чоғида олинадиган тест синовлари савияси ўртасида фарқ борми? Бўлса, улар қай даражада?

— Ўрта мактабни битириш ва олий ўқув юртига кириш учун тузиладиган тест синовлари савол-жавоблари савияси даражаси предметларнинг ўрта мактаб дастури миқёсида тузилиши шарт эканлиги учун ҳам талаб жиҳатидан бир-биридан кескин фарқ қилмаслиги зарур. Аммо ўрта билим юртини битириш тест синовлари ўқувчиларнинг билим даражаларини умуман баҳолашга хизмат қилса, олий ўқув юртига кириш тест синовлари эса абитуриент танлаган мутахассислик нуқтаи назаридан у ёки бу предметдан унинг тайёргарлик даражасини, билимини кенгроқ, чуқурроқ аниқлаш мақсадида амалга оширилади. Такрор айтаманки, талаб ўрта мактаб дастуридан четга чиқиб кетмаслиги шарт. Чунки талаб қилиш, имтиҳон олиш осон, аммо биз ўрта мактаб дастурлари, дарсликларини, унда назарда тутилган, бериладиган билимни давлат, жаҳон стандартлари даражасига кўтариш чора-тадбирларини кўриб боришимиз, сўнгра эса талабни ҳам оширишимиз лозим. Акс ҳолда, «товуқнинг парвози томгача» бўлиб қолиши мумкин.

Қолаверса, ўрта мактабни битирувчилар билан ўқув йилининг ўрталарида улар умумий савияларини, касб танлаш йўналишларини аниқловчи тестлар ўтказиб 50 фоиздан юқори баллга эга бўлганларнинг олий ўқув юрти қабул тестларига қатнашишлари мумкинлигига эришилса, яна ўрта мактабни битириш синовларини айни вақтда ўқув юртларига кириш тестлари ўрнида қабул қилиш масаласини ҳам кўриб чиқиш мақсадга мувофиқ бўлар эди, деб ўйлайман. Шунда кириш тест синовларига қатнашиш «иштиёқманд»лари сезиларли даражада қисқарар, абитуриентларнинг шаҳардан-шаҳарга, айниқса пойтахт олий ўқув юртларига оқими, оилалар бюджети ҳисобидан турли сарфлар анча камаяр, ёшларни кетма-кет имтиҳонлар билан руҳий безовта қилиш ҳам бирмунча тартибга тушар эди.

— Шукрки, Ўзбекистон истеъдодли йигит-қизларга бой. Шундай истеъдодли йигит-қизлардан бир нечтаси бир йўла иккита олий ўқув юртига ҳужжат топшириб, бугун ҳар икки институтда таҳсил олаётганини биламиз. Тест усулидаги имтиҳонлар бир кунда ўтказилса, бундан чиқдики, юқоридаги каби ҳоллар энди такрорланмас экан-да?

— Авваламбор, йигит-қизларнинг истеъдоди уларнинг бир йўла неча олий ўқув юртида ўқиши билан белгиланмайди.

Қолаверса, маълум йўналиш бўйича бир касбни эгаллаган олий маълумотли ёш ўзида иккинчи ёки учинчи мутахассисликка эҳтиёж сезадиган бўлса, марҳамат, улар учун малака ошириш, қайта тайёрлаш курслари, факультетлари, институтлари ишлаб турибди, ёки иккинчи мутахассисликни эгаллаш бўйича (тўловли) Низомларга амал қилинади. Бизнинг мустақил мамлакатимизга доно халқимиз айтганидек, «Супрасида уни йўқ: — том бошида қўш тандир» (билимсиз қўшдипломли) кадрларнинг кераги йўқ.

— Танлаган ихтисосларни эгаллаш учун Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигидаги олий ўқув юртларида ўқишни истаганлар қаерга мурожаат этишлари мумкин?

— Қўшни (Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги ёки Марказий Осиё) мамлакатларида ихтисосликка эга бўлмоқчи бўлган ёшлар мазкур давлатлараро имзоланган шартномаларга кўра белгиланган, бизнинг тасаруфимиздаги олий ўқув юртларида тест синовлари асосида кириш имтиҳонлари топширадилар ва конкурс асосида ўз аризаларида кўрсатилган хорижий ўқув юртларига йўлланма оладилар

— Қуйида бермоқчи бўлган саволимиз майдадек кўринса-да, кимлар учундир у баҳона вазифасини ўташи мумкин. Маълумки, тест варақалари қалам билан тўлдирилади. Ўчирғичга ҳам рухсат бор. Бу ашёлар ўқув юртлари томонидан берилиши керакми ёки уларни абитуриентларнинг ўзлари олиб келадиларми?

— Бу ҳақда республика олий ўқув юртлари раҳбарлари, қабул комиссиялари масъул котиблари, вилоят ва Тошкент шаҳар ҳокимларининг ўринбосарлари иштирокида ўтказилган семинар-йиғилишида ҳам савол берилган эди, чунки ўтган йили 2-м ёки 4-м рақамли юмшоқ қора қалам айрим жойларда етишмай қолганлиги сабабли бошқасида рангсиз қилиб бўялган жавобларни машинага икки қайтадан «ўқитганимизда» ҳам 13 тасини илғамаган (ўқимаган) эди. Комиссия иштирокида қўлда ўқиб, аниқлаштирилганда ҳам улар тўғри баллар белгиланган эди. Демак, бу сиз айтганча майда нарса эмас. Шунинг учун ҳам кўрсатилган рақамли юмшоқ қалам ва ўчирғичлар билан марказлаштирилган ҳолда керакли миқдорда ўқув юртлари орқали таъминлаш лозимлигига келишиб олинди.

— Дейлик, абитуриент ўзига берилган ягона тест қоғозини ўз билмаган ҳолда яроқсиз ҳолга келтириб қўйди. Абитуриентга яна тест қоғози бериладими?

— Тест қоғози (тест варақаси) ҳар бир абитуриентга бир донадан берилади. Унинг мутлақо бенуқсонлиги (йиртилиш, тешик, эзилиш, ғижимланмаслиги ва бошқа) компьютерда текширилиб, рақамланган бўлади. Асосий иш тест савол-жавоб китоби устида бўлиб, тўғри жавоблар батафсил ўрганилиб, белгиланиб чиқилгандан сўнггина тест варақасидаги тўғри деб ҳисобланган ҳарфлар жойлаштирилган доирачалар бўялади. Албатта бу жараёнда тест варақаси тагига картон қоғоз ёки тест савол-жавоб китобчасини қўйиб бўялса, у тешилиб-нетиб қолмайди. Демак, менимча, тест варақаси рўйхатланган, рақамланган, қатъий ҳисобли. Нопоклик аралашмаслиги учун уни иккинчи марта беришга ҳожат ҳам, эҳтиёж ҳам йўқ, ўтган йили 24565 та тест варақасидан биронтаси йўқолгани ҳам, йиртилган ҳам, тешилиб қолгани ҳам йўқ.

— Тест усулида қабул ўтказилган йили имтиҳон варақаларини «ўқитиш учун» Туркияга олиб борилган эди. Бу йил қандай бўлади? «Ўқитиш» ишлари қаерда ўтказилади?

— Ҳа, ўтган йили (энди айтса бўлаверади) мен ва Тошкент электротехника-алоқа институти лаборатория мудири Баҳодир Мусаев — 2 киши имтиҳон олинган хоналарнинг ўзида пакетларга солиниб, муҳрланган тест варақаларини шундайлигича Вазирлар Маҳкамасида қутичаларга жойланган (34 та қутича) ва яна муҳрланган ҳолда Туркияга олиб борган, муҳрларнинг бузилмаганлиги ҳақида акт (далолатнома) тузиб, сўнгра машинада ўқишга топширган (бу жараён турк мутахассислари томонидан бажарилган) эдик. Конкурс ведомостларига ҳам Туркия талаба-танлов маркази (ЎСЕМ) директори ва мен имзо чекканмиз. Демоқчиманки, тест варақалари ҳар ҳолда узоқда бошқа мамлакат машиналарида холис «ўқитилгани» бир томондан яхши бўлган бўлса, иккинчи томондан бунга ўзимизда ўша компьютер техникасининг йўқлиги сабаб эди. Энди худо хоҳласа, менимча, ўзимизда «ўқитилса» керак. Аммо унга алоқадор кишиларни ниҳоятда синчковлик билан танлаш, барча эҳтиёт чораларини олдиндан кўриб қўйиш керак.

— Яна бир нозик савол. Тестда илтимосни амалга оширишнинг ҳеч бир йўли борми? Эшитишимизча, айрим кишилар «Мен тўғрилаб бераман» деган ваъда ҳам бераётган, баъзи «билими ғовлаган» ёшлар «мен тест-песингни билмайман, отам аллақачон одамини топиб, келишиб қўйди» деб ҳам юрган эмиш. Бунисига нима дейсиз?

— Савол ҳақиқатан ҳам нозик. Мен қисқа қилиб «Йўқ, мумкин эмас» жавобини берақолсам бўлар эди, аммо келинг, бир фикрлашиб кўрайлик. Масалан, бу йилги тест савол-жавоб китобчаси (ўзбек, рус, қорақалпоқ тилида) ҳеч кимнинг қўлига тушмай, имтиҳон олдидан, ўша куни ҳарбийлаштирилган алоқа (фельдъегерь) хизмати ходимлари томонидан муҳри бузилмаган ҳолда босмахонадан тўппа-тўғри ўқув юртига олиб борилади ва муҳрлар абитуриентлар кўз олдида синф хоналарида очилади. Синовдан сўнг ўша ҳолда яна муҳрланиб, хизмат ходимлари томонидан машинада «ўқитиладиган» жойга олиб келиб топширилади. Албатта ҳар доим қабул қилиб олинганлиги тўғрисида комиссия ҳужжатлари расмийлаштирилади. Хўш, энди айтинг-чи, қаерда биронта «туйнук» қолди? Тест савол-жавоб китобчасининг охирги вариантини шакллантириш (селлекция — 800—1000 саволдан 50—75 тасини танлаб олиш) жараёнини албатта, Тест маркази раҳбари ва компьютер машинаси мутахассиси бажаради. Менимча, ҳар бир предмет савол-жавоблари 1 нусхада чоп этилгач, (у машина хонасига ўтказилмайди) уни махсус пакетга солиб, муҳрлаб, ҳарбийлаштирилган алоқа хизмати вакили билан биргаликда белгиланган босмахонага олиб борилади ва ўша заҳоти етиб келинганлиги ҳақида назорат марказига (айни вақтда Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Давлат Комиссияси раиси ёки ўринбосарига) хабар берилади. (Бунда оралиқ масофани босиб ўтиш учун кетган вақт миқдори йўлда нусха кўчирилди, деган хавотирга бормаслик имконини беради.) Ҳар бир предмет учун худди шу тадбир такрорланади. Энди шу вазифада банд бўлган босмахона ходимлари то синов белгиланган кун ўтмагунича қаттиқ назорат остида бўладилар, ҳатто «ташқи дунё» билан ҳам алоқаларини вақтинча узадилар, яъни уйларига ҳам бормайдилар. Уларга ўзгалар билан мулоқотда бўлиш, фотоаппарат ва бошқа нусха кўчириш асбобларидан фойдаланиш кабилар қатъиян маън этилади. Агар биз юқорида айтиб ўтган ҳар бир звено ишни ташкил этиш тартибини тўлиқ, бехато бажарса, ҳеч қандай гумонга ўрин қолмайди. Аксинча, бирон-бир кимса томонидан нопок ҳаракат сезиладиган бўлса, бу ҳақда дарҳол эълон қилиниши ва у шахс қаттиқ жазоланиши, шарманда қилиниши лозим. (Масалан, Туркияда шпаргалка ишлатгани учун қонун олдида жавоб берилади).

Энди жараён билан фаол алоқада бўлмаган, умумий ташкилий масалалар билан машғул киши, техник ходим, бошқа истаган шахс ҳеч қачон тест ҳужжатлари билан бевосита муносабатда бўлмаган айрим кимсалар ҳалиги Сиз айтгандек «тўғрилаб бераман» қабилида иш тутиши ёки «мана бу йш бу йилги тест савол-жавобларининг калити» деб осмондан олган «тўғри» жавобларни пулга сотишга уриниши, содда ота-оналар, абитуриентлардан таъмагирлик қилиши ҳам мумкин. Аммо бу товламачилик, қаллобликдан бошқа нарса эмас, чунки унинг хаёлида «мабодо ўтмай қолса, пулини қайтариб берарман» ёки «сотаману қочаман» фикри ҳукмрон холос. Шу нарсани ҳар бир ота-она, абитуриент яхши тушуниб олиши керак.

Тест савол-жавоблари, юқорида айтганимиздек, ўрта мактаб дастури доирасида тузилади, билими ҳақиқий «тўрт» баҳога тўғри келганлар («беш» бўлса нур устига аъло нур) бўлса, у абитуриент ўйнаб-кулиб керак бўлган ўтиш баллини тўплай олади ва ўқишга кириб кетади.

— Тест ҳақида ота-оналар, ўқитувчилар нима дейишяпти? Талабаларчи?

— Тест усулининг устунлиги, одиллиги, покизалиги ҳақида ўтган йилги қабул натижалари юзасидан асосан ижобий фикрлар, таклифлар битилган хатларни олдик.

Ахир ҳеч қайси йили бундай бўлмаган; қабулдан норозилар гуруҳ-гуруҳ бўлиб идорама-идора, баъзан ҳақиқат излаб, баъзан эса даъво қилиб қатнаганлари-қатнаган эди-ку! Тушунмовчилик натижасидаги мурожаатларга ўша заҳоти (24.08), тест маркази вакиллари томонидан шу ернинг ўзида аниқлик киритилди ва биронта ҳам савол ечилмай қолгани йўқ. Ўқув юрти раҳбариятию, талабаликка даъвогарлар, ота-оналару, кенг жамоатчилик таълим тарихидаги бу муҳим тажриба натижаларидан қаноат ҳосил қилганликларини билдирдилар. Мана баъзилари, уларни қайта-қайта ўқигинг, эшитгинг келаверади:

«ЎҒЛИМ Тошкент тўқимачилик институтига ўқишга кирди. Ўз кучи билан. Бирор тийинсиз! Оддий механизаторнинг ўғли худо хоҳласа ўқимишли, олий маълумотли бўлиб чиқади. Тестни ўйлаб топганнинг отасига раҳмат!»

Э. Муҳаммадиев, Самарқанд вилояти, Нарпай ноҳияси, механизатор. 2-гуруҳ ногирони.

«МЕНИНГ олти ўқувчим Қарши Давлат дорилфунунига ўқишга кирди. Тест жуда муваффақиятли ўйлаб топилган. Ҳар доим ана шундай бўлаверса бойлик, бедодлик устидан билим ғолиб чиқаверади».

Файзиева, Китоб ноҳияси, Нодира номли мактаб ўқитувчиси.

«УНИВЕРСИТЕТ ректорига!

Барча-барча домлаларга!

Қувонч, ифтихор ва мамнуният билан маълум қиламанки, бу йилги тест синови маҳсулига дастлабки, эрк, демократия, адолат тантанаси сифатида қарашингизни, 24 август (натижалар эълон қилинган кун — И. Й.) кунини эса университет тарихий ёдномасига олтин ҳарфлар билан ёзиб қўйишингизни сўрайман. Чунки бу ягона адолат — ҳақиқатдир!»

Гулжамол Алҳамова. Қарши Давлат университети I курс талабаси. Қарши ноҳияси.

— БУ СИНГАРИ дил сўзлари битилган хатлар, айтилган раҳматномалар анчагина бор. Биз эса бу фикрлардан эсанкирамай, халқ ишончини, истагини оғишмай амалга оширишимиз боришимиз учун чарчамаслигимиз керак. Насиб этса, бу усулни турли нопок, ўз қорни ва чўнтагидан нарини кўрмайдиган ёмон кўзлардан асраб-авайлаб, мукаммаллаштириб, ватандошларимиз онгига ҳозирги кунда бундай адолатли, холис ҳамда бу таълим усулини сингдириб бораверишимиз биз учун ҳам қарз, ҳам фарздир.

— Тест билан қабул қилинган талабаларнинг олий таълим дастурларини ўзлаштириш даражалари, жорий имтиҳон натижалари ҳақида нима дея оласиз?

— Ҳозирги кунга келиб тест билан қабул қилинган талабаларнинг аҳволи — олий ўқув юртига кириш кўрсаткичлари ҳамда ўқиш давридаги фанларни ўзлаштиришлари жорий имтиҳон натижалари билан айнан бир хил. Масалан, Тошкент Давлат техника университетининг классик усулда кириш имтиҳонлари топширган гуруҳларида талабаларнинг ўзлаштириши ўртача 60-70 фоизни ташкил қилган бўлса, тест усулида қабул қилинган гуруҳларда 90—95, бир қатор гуруҳларда эса 100 фоизни ташкил қилмоқда.

Тошкент автомобиль транспорти ва йўллар, Тўқимачилик ва енгил саноати институтлари, Гулистон, Урганч университетларида талабалар билимлари ўртача кўрсаткичи бундан ҳам юқори.

Яна бир эътиборли томони шундаки, тест усулида қабул қилинган талабалар оғир, босиқ, билимга ташна, атрофидаги воқеа-ҳодисаларга нисбатан ўз мустақил фикри, нуқтаи назарига эга бўлган вазмин, мустақиллик мафкурасига чанқоқ ёшлар эканликлари намоён бўлмоқда.

Суҳбатимизга хулоса сифатида шуни айтмоқчиман: ёш, мустақил мамлакатимиз — Ўзбекистоннинг истиқлоли, истиқболи йўлида, унинг раҳбарияти бошчилигида амалга оширилаётган эзгу ишлар, жумладан таълим мазмунини такомиллаштириш, халқ хўжалигимиз учун етказиб берилаётган олий маълумотли мутахассис кадрлар сифатини яхшилаш, уни давлат, жаҳон стандартлари даражасига кўтариш йўлида чиқарилган «Таълим тўғрисида»ги қонун, таълим соҳаси ходимлари, талабаларни ижтимоий ҳимоя қилиш борасидаги Президентимизнинг кетма-кет Фармонлари, «Педагог ходимлар билан меҳнат шартномалари тузишнинг битим (контакт) усулига ўтиш тўғрисида», «Давлат тасарруфида бўлмаган таълим муассасаларини тузиш ва лицензиядан ўтказиш тартиби ҳақида»ги Низомларнинг ҳаётга тадбиқ этилиши, буларнинг ҳаммаси, таълим тизимида, айниқса ёш мутахассис кадрлар тайёрлаш соҳасида мустақил Ўзбекистон танлаган янги йўлнинг дебочаси, бошланишидир. Бу борада ҳали кўп юксалишлар бўлишига шак-шубҳа йўқ.

Суҳбатдош:
Зайниддин РИХСИЕВ.

Айни кунларда олий ўқув юртлари гавжум. Биров диплом ҳимояси билан овора бўлса, яна биров ҳужжатларини қабул ҳайъатига топшириш илинжида елиб-югуради.

Тошкент кимё-технологияси институтида ҳам ишлар бир зум тўхтагани йўқ. Куни кеча бу ерда битирувчи талабалар диплом ҳимоясини ўтаб бўлдилар.

СУРАТДА: бир гуруҳ битирувчилар устозлари даврасида.

Суратчи Муҳаммад АМИН.

ТУРКИСТОН ТИЖОРАТ МАРКАЗИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ШАРҚШУНОСЛИК ИНСТИТУТИ
1993—94 ўқув йилига
КУНДУЗГИ ВА КЕЧКИ БЎЛИМЛАРГА

АБИТУРИЕНТЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Шарқшунослик, Африканистика (мутахассисликлар: хорижий шарқ мамлакатлари тарихи, хорижий шарқ мамлакатлари иқтисоди),

Халқаро иқтисодий муносабатлар:

Шарқ филологияси.

Ўқиш ўзбек ва рус тилларида олиб борилади.

Ҳужжатлар 15 июлгача қабул қилинади.

Абитуриентлар учун консультациялар 25 июндан 25 июлгача ўтказилади.

Ректор номига ёзилган ариза билан қуйидаги ҳужжатлар топширилади: ўрта ёки олий маълумот ҳақидаги ҳужжат (асли), 086/У шаклидаги тиббиёт маълумотномаси, 3х4 см. ўлчовли 6 дона фотосурат.

Паспорт ва ҳарбий хизматга алоқадорлиги ҳақидаги ҳужжат шахсан кўрсатилади.

Кечки бўлимга кирувчилар иш жойидан маълумотнома ва меҳнат дафтарчасидан кўчирма топширадилар.

Тест синовлари қуйидаги предметлар блоклари бўйича ўтказилади;

— **халқаро иқтисодий муносабатлар мутахассислиги бўйича** — чет тили, математика, она тили;

— **хорижий шарқ мамлакатлари тарихи мутахассислиги бўйича** — ижтимоий билимлар, чет тили, она тили;

— **хорижий шарқ мамлакатлари иқтисоди мутахассислиги бўйича** — чет тили, математика, она тили;

— **шарқ филологияси** — чет тили (ижодий имтиҳон), она тили, ижтимоий билимлар.

Ижодий имтиҳон ягона кўпбаллик баҳолаш тизими асосида 16 июлдан 22 июлгача институтда қабул қилинади.

Умумтаълим фанлар бўйича тест синовлари Ўзбекистон Республикаси талаба танлов маркази томонидан кечки бўлимга 26 июлда, кундузги бўлимга эса 31 июлда бўлиб ўтади.

Танлов Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси қошидаги олий ўқув юртларига талабалар қабул қилиш бўйича Давлат комиссияси томонидан абитуриентларни ижодий имтиҳонлар ва тест синовларида тўплаган баллари асосида ўтказилади.

Институтга талабалар Давлат комиссияси томонидан тасдиқланган «1993—94 ўқув йилида Ўзбекистон Республикаси олий ўқув юртларининг биринчи курсларига талабалар қабул қилиш ҳақида Низом» асосида қабул қилинади.

Манзилимиз: 700095, Тошкент шаҳри, Талабалар шаҳарчаси (метронинг «Беруний» бекати, 4, 20-троллейбуслар, 28, 34, 87, 88-автобуслар).

ДАРЁ ЎЗАНИДАГИ УЙЛАР

1993 йил баҳори кўп ташвиш келтирди. Сурхон тоғ дарёлари ўзанига сиғмай оқди. Обизаранг, Тўпаланг, Қизилсув, Тентаксой, дарёлари қадимги ўзанларда қурилган қишлоқ, иншоотлар ва экинзорларга ҳамла қилди. Май ойининг охирларида Обизаранг дарёси ўзанидан чиқиб, Сариосиё туманидаги «Дашнобод» давлат хўжалигининг тўртта қишлоғини сув босди: дарё эски ўзанига қайтган эди. Табиатнинг бундай «ҳазил»ини кўплаб қишлоқлар аҳолиси ҳам бошидан кечирди. Лекин деярли ҳар йили такрорланиб турадиган бундай воқеалардан айрим одамлар, хўжалик раҳбарлари тўғри сабоқ чиқармаяптилар. Ҳали ҳам дарёларнинг эски ўзанларида уй, иншоот қурилялти, дарё қирғоқларига яқин ерлар ҳайдалиб, қишлоқ хўжалик экинлари экиш давом этяпти. Баъзи раҳбарлар томорқа ер сўраганларга дарё ўзанларидаги бўш турган ерларни кўрсатмоқда.

Термиз шаҳрида бундан бир неча йил аввал одамларга Сурхон дарёсининг эски ўзанидан ер майдонлари ажратиб берилган эди. Ҳозир дарё суви кўтарилдими, бас, ҳовлиларни сув босади. Тентаксой дарёсининг ҳар икки қирғоғига экилган экинларни ҳам сув ювиб кетяпти. Узун қўрғонидан оқиб ўтадиган Обизаранг дарёси қирғоқларидаги бир қанча ҳовлини сув олди, бошқа иншоотларга ҳам зарар етди. Бундай ҳолатларда фуқаролар, хўжалик раҳбарлари, ҳокимият идораларидан табиий офат келтирган зарарни қоплашни талаб қилади. Аслида эса, дарё ўзанларига, қирғоқларига яқин жойларда уй, иншоотлар қурмаслик, экин экмаслик тўғрисида улар вақтида огоҳлантирилган. Бу тўғрида давлат қонунлари бор. Ота-боболаримиз ҳам шунга амал қилиб ўтган. Ахир, доно халқимиз «Оққан дарё оқаверади», «Дарё барибир ўзанини топади», деб бекорга айтмаган. Шуни унутмайлик!

Ч. ТЎХТАЕВ,
ЎзА мухбири.

ЎЛКА ТАРИХИНИ ЎРГАН!

Чортоқ тумани ҳокимияти туман тарихи ҳақида тўплам яратишга қарор қилди. Тўпламни тайёрлаш учун олимлар, ижодкор зиёлилардан иборат махсус комиссия иш бошлади.

Кўп иш қилишга тўғри келади: бу ўлка тарихи икки минг йилликдан ҳам зиёд эканлигини айтиш кифоя. Аҳоли материалларни тўплашда катта ёрдам бермоқда. Ҳозирдаёқ ўлка тарихидан гувоҳлик берадиган турли ёзувлар, ҳужжатлар, қадимги буюмлар шу қадар кўп тўпландики, ҳокимият туман марказида музей қурилиши ҳақида қарор қабул қилди. Китобни тайёрлаш жараёнида тўпланган материаллар шу музейга қўйилади.

Келгуси сонда:

- ШУНЧАКИ ЗАЙНАБ
- ТУРОН НОМИ МУҚАДДАС
- МУАЛЛИМНИНГ ДИКТОР БОЛАСИ
- ТЕЛЕВИЗОР КЎРМАЙДИГАН ҚИШЛОҚ

Газета саҳифаланаётганда:

ҚАМПИР ЧОЛИНИ ЎЛДИРДИ

Урганч шаҳри, Гурлан кўчаси, 21-уй, 32 хонада истиқомат қилувчи, 1932 йилда туғилган нафақахўр Людмила Горелова эри Анатолий Горелов ухлаб ётган пайти унинг юзига белкурак билан бир неча марта қаттиқ уриб ўлдиради ва олдиндан ҳозирлаб қўйган чуқурга кўмиб ташлади.

Кекса нафақахўрни қотилликка нима мажбур қилди! Ахир унинг эри бир неча йилки ногирон бўлиб, тўшакка михланиб ётганди-ку!

Қотил кампир кейинча терговда берган кўрсатмасида эри мунтазам равишда спиртли ичимлик истеъмол қилгани, сўнгги пайтда арoқ қиммат ва камёб бўлгани боис арзонроқ нархдаги атир билан нафсини қондириб келганини баён қилади. Сурункали ичкиликка ружу қўйган ногирон эр ҳар куни хотинига «Одеколон топиб кел!» деб ҳархаша қилаверган. Шу боис аёли қуруқ қайтиб келган кунлари уйда жанжал кўтарилган. Эрининг топганини ичиши ва мунтазам аёлининг жиғига тегавериши мудҳиш қотиллик билан якун топади.

Қилғиликни қилган қотила аввал бошда жиноят изларини яширишга уринади, эрини сўраб келган қўшнисига уни Тошкентдаги синглисиникига кетган, деган баҳона кўрсатади. Аммо, эшик бўсағасидаги қон изларини кўрган қўшни Леонид Антиков кўнглида шубҳа уйғонади. Бунинг устига неча йилки оёқсиз бўлиб қолган одамнинг узоқ шаҳарга кетгани ҳам ажабланарли ҳол эди...

Суд аёлнинг ўз айбига иқрор бўлганини инобатга олди ва уни етти йил озодликдан маҳрум қилиш ҳақида ҳукм чиқарди.

Р. ҲАСАН.

Бош муҳаррир: Жаббор РАЗЗОҚОВ.

Таҳрир ҳайъати: М.АБДУСАМАТОВА, А.АҲМЕДОВ (*бош муҳаррир ўринбосари*), К.ЖУМАНИЁЗОВ, З.МАМАДАЛИЕВ, К.РАҲИМОВ, З.РИХСИЕВ (*масъул котиб*), С.РУСТАМОВ.

Таъсис этувчилар:
ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАР ИТТИФОҚИ МАРКАЗИЙ ҚЎМИТАСИ
ва
"ТУРКИСТОН" ИЖОДИЙ ЖАМОАСИ
газета 1925 йил 8 февралдан "Ёш ленинчи" номи билан чиқа бошлаган.

ТАҲРИРИЯТ:
хатлар ва оммавий ишлар — 32-56-57; ёшлар сиёсати ҳамда фан ва халқ таълими — 32-57-93; ижодкор ёшлар — 32-57-52; иқтисод, қишлоқ ёшлари, спорт ва ватанпарварлик — 32-55-81; ахборот ва бадиий безаш — 32-53-98; тижорат — 32-58-48; қабулхона — 32-56-58.

МАНЗИЛИМИЗ:
700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32-уй.
Нашр кўрсаткичи: 64607

Газетамиз ҳафтанинг сешанба, пайшанба, шанба кунлари чиқади.

Қўлёзмалар ҳамда суратлар муаллифларга қайтарилмайди ва таҳлил этилмайди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Маҳкамасининг Ишлар бошқармаси ҳузуридаги «Шарқ» нашриёт-матбаа концернининг босмахонаси. Манзилгоҳи: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. 1 2 3 4 5 6

Рўйхатдан ўтиш тартиб № 00130. Буюртма Г — 285. 64402 нусхада босилди, ҳажми — 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А—2. Босишга топшириш вақти — 21.00. Босишга топширилди — 22.15 да